

NOORUSMAA

ĒESTI NOORSOO AJAKIRI

TEINE AASTAKÄIK

S I S U.

I. Parijõgi — Laevapoisid päevilt. — Altajeffi järele E. Martinson — Beethoven. — A. Conan-Doyle — Lugu üheksast preisi ratsaväelasest. — Kirjandusest. — Raadio. — Võistlusi ja ülesandeid.

Kirjakast.

Mina — „Öö“ — sisutu. — A. P. — Käosalus — tarvitame kevade poole. — A. M. — Rõngus. Saadeti suur, aga väärtuslikku vähe. Katsuge end hoolega kokku võtta ja kõik üleliigne kirjutatavast heita välja. Iga teos vajab hoolikat viimistlust. — K. M. — „Aastal 1918“ ja teised asjad nõrgad, väga nõrgad. Ütlete töid palju olevat, tehke vähem ja paremini. Õige kirjutus jätab teil ka õige palju soovida. — Peet Harrik — Tarvitate võõrsõnu suurima vabadusega nii tähenduses kui ortograafias. — Eigo — läheb. — E. T. — Lõbusamas õhtus vähe lõhusat. — Anu — Seekordne laul sisutu ja asjata pikaks venitatud. Töötage suurema hoolega ja katsuge aine rohkem kokku suruda. — Uussaar — Ei saa midagi tarvitada. Lipud leiata Vikerraarest, selle vanu aastakäike on veel saada. — V. Lind — Pikkuse pärast ei saand tarvitada. — E. Kahar — „Indiaanlased“ — pikk, — edespidi pange saadetisele vajaline arv marke. K. Heno — Vaja kirjutada ainult käsikirja ühele küljele. — N-bo-y — Loodetavasti suve poole, enne ei ole ju tarviski. — Ain Sõilavoo ja Varek Lagovi — Samad vead, mis vareminigi. — Asa — Kiisajärvel jääb tarvitamata. Miks need teie lood ikka peksasaamisega lõpevad? Laske mõnikord poisid jääda ka nahatäieta.

Kaanel: E. Kruusi pilt Pallase kunstikooli näitusest.

NOORUISMAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI

Nr. 2.

Näärikuu

1927.

Toimetuse juhataja: J. Käis, M. Laarman, E. Martinson. :: Vastutav toimetaja: E. Martinson. :: Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit. :: Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Rataskaevu nr. 22. Toimetuse kohtumised esmaspäeval ja reedel k. 12—1.

Hollandi kunstniku Pieter Bruegeli (1525—1569) talvemaastik.

N. Mey illustratsioonid.

3. Kuidas minust merimees sai.

Nii möödus mõnigi aasta. Vanaisa pää muutus üleni valgeks, ema paletetele ilmusid kortsud, mina aga tugevnesin ja kasvasin. Olin juba nii tugev, et võisin sadamas tööl käia, laevu lastimas ja tühendamis. Laudade lastimisel olin mehe eest väljas, telliskivide laadimine oli minu jaoks veel raske. Ujuda võisin sadamasillalt ühehingega reidile ja säält jälle tagasi. Sukeldamises ei saand ükski sadamapoiss minu vastu: võisin kahe sülla sügavuselt kivi põhjast välja tuua, kartulijaala alt läbi ujuda usaldasin mina üksi.

Näis nii, nagu oleksin kasvand emale märkamata. Ühel õhtul vaatles ta mind kaua ja tegi siis äkki leiduse:

— Kui suureks ja tugevaks sa juba oled kasvand. Paksud ruuged juuksed ja laiad õlad, nagu kadund isalgi... Ja siis hetke aja pärast murelikult: — Mis sinust küll saab?

— Eks ikka merimees, oli minu kindel vastus.

Ka vana Ankruvits leidis, et laiaõlaline olen nagu isagi, minu elukutse kohta oli tal aga otsus valmis — tubli merimees saab.

Mina ei teadnud, kas ruuge pää ja laiad õlad isalt päritud, seda tundsin aga küll, et seikluskire ja tungi merele isalt olen pärand. Sest Ankruvits jutustas sagedasti mulle isast. Ei ma enam istund rannas kivil ega saatnud männikorbast laevu merele, vaid aerutasin ja seilasin päevad otsa vanaisa paadiga lahes ringi. Mõnikord tulid minuga kaasa kõrtsimehe ja kirjutaja pojad. Siis olin mina kapten, nemad — madrused. Nad usaldasid häämeelega tüüri ja

soodi¹⁾ minu kätte, sest mina mõistsin neid paremini käsitada, kui nemad. Tegime siis kord omapääd pikema reisi, seilasime²⁾ Viiralaiule, versta 10—12 rannast. See oli ühtlasi mu esimene merereis. Lahes oli paras priske tuul, aga kui lahest välja, neeme otsast mööda jõudsimel, hakkas paat tantsima — tundus tormi. Lasksin purjed rehvida³⁾ ja juhtisin siiski laeva kindlal käel Viiralaiule. Tundsin siis esimest korda suurt tegevustungi ja meeldivat rahutust hinges, mida pärast tormide aegu tundsin alati; hirmu pole ma kunagi tundnud. Viiralaiul vedasime paadi suure vaevaga maale ja pidime sääli kaks päeva paigal olema, endid kajakamunadega toitma ja janu kannatama, sest torm ei luband tagasisõitu ette võtta. Siis kahtetsid ja nutsid teised poisid ja sütidistasid mind, sest reis oli minu algatusel ette võetud. Maksis õige palju vaeva neid rahustada ja lohutada. Kõige halvem oli öösiti, sest oli vilu ja piserdas vihma tuulehoogude sekka. Võtsime siis paadilt purjed maha, mässisime endid nende sisse ja magasime nagu põhjamaa-reisijad kotis. Alles kolmanda päeva hommikul usaldasime tagasisõitu alata, sest tuul oli vaiksem ja puhus poordist.⁴⁾ Võtsin kursi otse majaka pääle. Poolel teel tuli meile puksiir⁵⁾ vastu, oli saadetud meid otsima. Teised poisid läksid puksiirile üle, mina juhtisin aga ise oma laeva sadamasse.

¹⁾ Soodid, nõõri, mille abil purjed ja kliivrid pingumale tõmmatakse ja lödvemale lastakse.

²⁾ Seilama — purjetama, merel sõitma.

³⁾ Rehvima — vähendama; purjed rehvitakse kange tuulega.

⁴⁾ Poort — laevakül; tuul poordist — küljelt.

⁵⁾ Väike aurik laevade vedamiseks.

Sillal oldi meil vastas. Oli sää! siis mõndki pahandust, poisid palusid isadelt nuttes andeks, pääsüüdlaseks jäin mina. Aga ema, kadunuke, ei lausunud mulle halba sõnagi, mõõtis mind pika kurva pilguga, pani siis käe mu õlale ja ütles:

— Tule koju, Joonas.

Õhtul käisin tuleornis, ja vana Ankruvitsa otsus oli:

— Sa pead merele minema, muidu saad siin otsa.

Olin siis kolmeteistkümneaastane.

Järgmisel talvel viidi mind kihelkonnakooli, ja nagu pärast selgus, selle tagamõttega, et minust kirjutajat koolitada ja merest võõrutada. Aga sellest ei tulnud midagi välja. Järgmisel kevadel seilasin jälle lahes ringi ja veetsin õhtud vana majakavahi juures. Ühel õhtul teatasin talle kindlal sõnal, et merele tahan minna. Kui muidu ei saa, siis salaja, nagu temagi seda tegi. Siis mõõtis vana merimees ja majakavaht silmadega minu pikkust, õlgade laiust, katsus käsivarre tugevust ja otsustas:

— Ei lähe veel, ei ole seda sitkust, mis minul sel ajal oli. Kasva veel üks aasta. Laevapoiisi käed peavad olema nii tugevad, et jaksab kliiverstaaki¹⁾ mööda masti ronida, säält vahestaaki²⁾ mööda ühest tengist³⁾ teise ja krootseli⁴⁾ mööda jälle tekile.⁵⁾ See on laevapoiisi katse. Mina sooritasin selle, aga sina praegu veel ei sooritaks. Kannata veel aasta.

Sel suvel oli minu päätegevus ronimine. Sobitasin madrustega tutvust, käisin laevadel ronimas. Saavutasin häidki tagajärgi, aga laevapoiisi katset ei julgenud ette võtta, ei usaldanud enda sitkust.

Järgmisel kevadel lõpetasin kihelkonnakooli. Kui koju sõitsin, oli ilm selge, puhus priske meretuul. Tundus juba kaugelt merelõhna ja kuuldus

sumbutatuna mere kohisemist. Hinges ärkas tormirahutus, nagu tundsin Viiralaiule sõites.

Kodu õues ootasid ema, vanaisa ja Ankruvits. Hüppasin vankriit ja hüüdsin emale:

— Kool on läbi, luba nüüd merele minna.

— Mis sa siis nüüd merele... isale järele... Puhka enne. Ehk hakkaksid kirjutajaks.

— Ei! ütlesin kindlasti. — Luba merele.

— Niisugune tugev poiss, seisis minu eest vana majakavaht, — kas kõlab sel kirjutajaks hakata.

Märkasin isegi, et olen suureks ja tugevaks kasvand, oleksin praegu tahtnud ronida laevamasti, siis kätel vahestaaki mööda ühest mastist teise... sooritada laevapoiisi katse.

— Täna sooritan laevapoiisikatse, teatasin tasakesi Ankruvitsale.

Emalgi näis häämeel olevat minu tugevusest, aga seesama tugevus tegi ta kurvaks. Küllap aimas, et mind maal pidada ei saa. Loomus nõuab oma — hunt vaatab ikka metsa poole, nagu vana Ankruvits ütles.

Sel päeval ei pääsnud enam laevale, et katset ette võtta. Õhtul läksin aegsasti tuleorni, astusin rõdule ja jäin Ankruvitsa ootama, et temaga merele pääsemise üle nõu pidada. Tundsin liigetes ja käsivartes pakitsevat jõudu. Häärsin rõdu käsipuust kinni, viskasin jalad üle ääre ja jäin käsipuule rippuma. Oo, käed peavad küll! Kui ei saa katset teha laevas, teeme siinsamas! Ronisin käte varal, käsipuust kinni hoides, kord ümber majaka rõdu. Jõudu jätkub küll, ja pää pole ka arg! Majak on seitse sülda kõrge ja rõdu ümbermõõt kolmkümmend sammu.

— Oled sitke poiss, kiitis Ankruvits, kui üles tuli.

— Kas sa nägid? Kas tänavu sooritaksin laevapoiisikatse, millest mullu kõnelesid?

— Sooritaksid küll, oled sitke poiss.

Nüüd algasime Ankruvitsaga igal õhtul nõu pidama, kuidas merele pää-

¹⁾ Kliiverstaak — köis, mis kliiverpoomi otsa tekiga, mastjatkudega ühendab.

²⁾ Vahestaak — köis, mis mõlemad tengid ühendab.

³⁾ Teng — mastijatk.

⁴⁾ Kroottsel — tagupuri.

⁵⁾ Tekk — laevalagi.

seda. Mina kuulasin igalt sissesõitvalt laevalt järele, kas laevapoissi vaja ei ole, kuid ikka olid kohad täis. Otsustasime juba kord, et lähen salaja Verki või Loopu, või koguni Tallinna ja katsum saäl laevale pääseda. Siis kõnelesin emale, et minust ikkagi kirjutajat ei saa, lubagu aga merele. Ega siis kõiki laevamehi meri võta, minule kuulutas ju nägija, et meri mind ei päri. Kuhu sa oma saatuse eest ikka pääsed. Kui on määratud uppuda, siis võib uppuda ka veepanges. Lubagu ikka mind minna, kas seegi parem on, et kord salaja lahkun. Eks ole ennegi salaja lahkutud.

— Ega ma siis sellepärast, ütles ema, — eks surm või tabada igalpool ja üks Jumal on, nii siin kui saäl... Aga kodu jääb tühjaks ja kõledaks, kui sa ära lähed. Oli nii hää õhtul kontorist koju tulla, kui sina vastu jooksid...

— Aga ema, ma kasvan ju varssi meheks, kaua ma sulle ikka vastu jooksen, ei jookse nüüdki enam...

Sellega meie jutt lõppis. Ema jäi kolde ette istuma, käed rüpes.

Mina loobusin Verki minekust.

Aga kui sadamasse sõitis kolmemastiline „Suits“, millel oli kapteniks Ankruvitsa vana tuttav Vessart ja millel oli laevapoisi koht vaba, siis lõi minus kõik keema ja kihama. Ei suutnud enam silmi „Suitsult“ pöörda.

— Nüüd, vana sõber, tee kaubad valmis, ütlesin Ankruvitsale, — sellega mina lähen, enam ei aita midagi. Kui muidu ei saa, siis salaja.

— Kui su loomus just nõuab, eks ma siis vaata, oli Ankruvits nõus.

— Vessart on muidu hää mees, ainult veidi palju armastab kibedat. Oli „Martal“ laevapoisiks, kui mina saäl vanem madrus olin. Eks ma vaata.

Ja siis läkski kõik ruttu. „Kajaka“ tagakambris tegime Vessartiga kaubad maha. Oli nõus mind ka siis laevale võtma, kui salaja kodust lahkun. Tundis häädmeelt minu laiadest õlgadest ja ütles, et olen oma isa poeg. Meeldis talle ka see, et minu nimi oli samuti Joonas, nagu isalgi. Oli isaga ühes õpinud merikoolis.

Tarvilikud asjad viisin laevale salaja. Laupäeva päälõunal pidi laev ank-

ru hiivama.¹⁾ Mina pidin jõesuus padrikus ootama ja siis madrustega, kes mageda vee järele tulid, laevale sõitma. Olin terve selle nädala suures erutuses. Öösel virgusin sagedasti unest, päeval ei leidnud mingisugust tegevust. Emale ei usaldand silmi vaadata. Kartsin kõige rohkem tema kurba vaadet. Oli kahju ja halb jumalaga jätmata lahkuda. Vanaisa vist aimas mu mõtteid, aga temagi vist aimas, et talitan oma loomuse järgi.

Kui ema laupäeva hommikul kontorisse hakkas minema, panin käe ta piha ümber ja laususin nagu muu seas:

— Lähed aga jälle...

See pidi olema minu jumalagajätt.

Läks aga kõik teisiti. Ema tuli juba lõunaks kontorist koju ja tema kurbadest silmadest märkas, et tema minu kavatsustest teab või vähemalt neid aimab. Istusin toas akna all ja vaatlesin „Suitsu“ reidil. Ema ei tulnud tuppa. Liikus kogu aja õues ja otsis tegevust, ehk tal küll midagi talitada ei olnud. Kuidas ma nüüd lähen emast mööda, kuidas ma lahkun jumalaga jätmata? Aga meri oli nii ilus, „Suits“ paistis nii võimsana reidil ja mere kutse oli nii vali... Rahutus hinges läks ikka suuremaks ja mere huiked tugevamaks... Arvasin „Suitsul“ elavat liikumist ja tegevust nägevat. Võib olla arutavad juba valle, et purji üles tõmmata, võib olla on madrused juba mageda veegi laeva viind... Astusin õue ja tahtsin mahalöödud silmil emast mööda minna. Ema astus mulle vastu, vaatas siis pika kurva pilguga mu otsa ja küsis tasakesi:

— Joonas, kuhu sa lähed?

Minul tarretas süda.

— Joonas, kuhu sa lähed?

— Sa tead ju ema, kogelesin, — ma pean minema...

— Ära siis salaja mine, see ei too hääd. Ega mina sind kinni pea, kui su süda sinna kipub.

Ja muutus kõik hääks. Mul ei tarvitsend jõesuhu varitsemata minna. Vana sõber Ankruvits, kellega juba

¹⁾ Hiivama — ankrut välja tõmbama.

hommikul jumalaga jätsin, viis laevale sõna, ja kapten Vessart sõitis ise mulle sillale vastu. Ema tegi mulle veel mitu pakki kaasa, andis põue isa pildi ja väikese testamendi.

„Andis põue isa pildi ja testamendi“..

Saatmas olid nad kõik kolm: ema, vanaisa ja vana sõber Ankruvits. Ei räägitud sõnagi, ainult vana Ankruvits pilgutab silmi ja sülitab tihemini kui muidu. Ema toetas sillaposti najale. Ei ta nutnud, saatis mind pika kurva pilguga, kui Vessart mõlaga paadi sillalt tõukas. Nüüd jääb temal kodu tühjaks.

Ja nii ta jäi minust sillaposti najale seisma. Aga kui „Suitsu“ purjed tuult hakkasid võtma, laev liuglema ja mehed jumalagajätuks mütsi kergitasid, ühes teistega ka mina, — siis puhkes ema nutma. Nägin kuidas ta kätega postist kinni haaris ja kuidas ta keha nutukrampides võbises. Siis purskasid ka minul pisarad silmist. Ega ta siis sellepärast... üks Jumal nii siin kui säääl, aga kodu jääb tühjaks.

Aga purjed paisusid, laev kaugenes, ja varssi kadus nuttev ema ühes sadamasillaga ranna hallusesse. Mina sõitsin tundmatuile vesile, vastu tundmatule tulevikule.

4. Esimesed päevad laeval.

Esimesed päevad laeval... Oli täitund ammune igatsus, olin pääsnud merele. Vabadel silmapilkudel uitsin tekil, vaatlesin madruste toimetusi ja ootasin kogu aja midagi erilist, mis nimelt, ei teadnud õieti isegi. Tormi tahtsin näha ja läbi elada. Kuid nagu minu meelituseks ei olnud esimestel päevadel tugevat tuultki.

Oli siiski teine asi seilata kolmemastilise „Suitsuga“... Mis oli vanaisa purjepaat selle kõrval. Kui võimsad olid siin purjed, kui tugevad vandid.¹⁾ Ja andis sammuda, enne kui roolratta²⁾ juurest jõudsid ette, piilpaku³⁾ juure. Võimsal rinnal kündis ta vett, vähene tuul ei pannud teda kõikumagi.

Aga ühes asjas pettusin: lootsin laeval suuremat avarust, laiemat silmaringi kui kodurannas. Nüüd aga selgus, et õige väike ratas merd oli näha, silm ei ulatand kuigi kaugele. Ja taevaski näis madalamal olevat. Kodus tuletornis oli avarus palju suurem. Tõsi küll, et siingi mastist vaadatuna silmaring palju avaram oli, kui tekil, kuid ootasin siiski enam. Mõnikord ronisin masti salingristile ja märkasin purje silmapiiril, laskusin aga alla tekile, siis ei olnud purje näha. Kordasin seda katset mitu ja mitu korda.

Pärast seletas kapten, et tekilt ulatub nägema versta kümme-viisteist, mastist — kaks-kümmend viis. Kauge puri on maa kumeruse taga. Seda viimast teadsin isegi, aga et silmaring ikka nii kitsas on, see oli mule üllatavaks uudiseks.

Minu ülesandeks oli meeskonnale süüa valmistada, kaptenile ja kipparile toit kajutisse viia, kajutid ja laevatekk korras hoida ning kõikidele laevameestele abiks olla, kus kästakse. Ja sõnakuulelik pidin olema. Seda kõik teatas mulle kapten juba kaupa tehes „Kajakal“ ja kordas veel laevas. Pääle selle pidin igal pool vaatama ja õppima, kus midagi õppida oli. Seda viimast polekski

¹⁾ Vandid — köied, mis masti hoiavad.

²⁾ Rooi — tüür; roolratta — tüüriratas.

³⁾ Piilpakk — võll, mille abil ankrut välja tõmmatakse.

olnud vaja meele tuletada, tegin seda ilma käskimata isegi.

Laevameestest oli mul kõige rohkem tegemist madrus Pärtseliga. See oli kohe esimesest päevast pääle minu vastu vaenuline. Oli pilusilmaline mehejässakas, rangis jalgadega ja tugevate käppadega nagu karu. Vaevalt nägi ta mind laevatekil kui hüüdis:

— Aa, meil on uus Jaak! Tere, Jaak!

Mõistsin, et see oli minule.

— Mis — Jaak? laususin pahaselt. Minu nimi on Joonas, Joonas Kleement.

— Ükspuha, ükspuha, siin oled ikkagi Jaak.

Ja hakkaski mind sellest päevast pääle Jaaguks hüüdma. Naeratas aga oma pilusilmadega ja püüdis kiusata, kus sai. Kord ulatas mulle ämbri ja ütles, et mina viigu talle ämbri puksbreit,¹⁾ temal olevat seda vaja. Mina võtsin küll ämbri, kuid ütlesin:

— Sääraste asjadega mind tõgada ei saa. Saatke mõni maarott ämbri puksbreiti tooma, mina juba tean, mis asi see on.

Nii ta mind alati nõogata püüdis. Kord andis mulle tükikese liivapaberit ja käskis sellega laevakahvli puhtaks teha, teinekord soovitas puulõhkumise juures laevakiili tarvitada.

Pidin alati silmad lahti hoidma, ka söögitegemise juureski. Kord oli ta kohvikatlasse merevett kallanud, teinekord jälle supi sisse käinud soola panemas, nii et see kellelegi süüa ei kõlvanud. Siis näägutas mind:

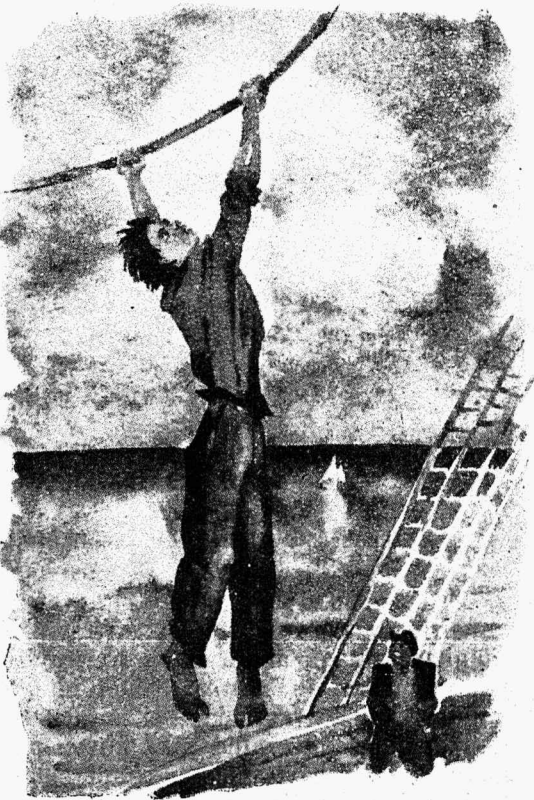
— Kas Jaak keetis täna lõunaks mereveega suppi.

Et mul kõikide laevameeste käsku tuli täita, siis kujunes nii, et oma laevapoi si katsegi tema ees pidin sooritama, kuna ma häämeelega seda teiste ees oleksin teinud. Olin juba ammu isegi oodand, et kapten mu tugevust proovima hakkab, laevapoisikatse laseb teha, nagu sellest vana Ankruvits mulle oli jutustand. Ise ma seda kaptenile meele tuletada ei julgend. Nii siis tuli, kohe pääle meie esimest reisi, kui

Helsingist lahkusime, et olime kahekesi Pärtseliga laevatekil. Tema vahikorral, mina niisama ankruketil istumas. Tuli oma pilusilmadega naeratades minu juure ja küsis:

— Kas oled ka tugev poiss? Näita oma jõudu...

— Kas pean laevapoi si katse tegema? küsisin erutuses.

„Tule maha, Joonas, tule maha“...

— Laevapoi si katse... Tee siis oma katse.

Nüüd hakkasid palavuse joad üle selja jooksuma. Katse on käes. Kas aga suudan, kas suudan? Ei tohi erutada, ei tohi alla vaadata, peab kõrgel ronides midagi muud mõtlema, mõnd laulu pääst lugema, või ükskordüht lugema. See oli vana Ankruvitsa õpetus. Ronisin mööda veidi kõikuvat kliiverpoomi kuni kliiverstaagini ja siis mööda kliiverstaaki üles. Hää oli toetuda purjerõngastele. Masti jõudes olin enese leidnud, tundsin küll erutust, aga palavaid

¹⁾ Kliiverpoom — puu, mille külge kinnitatud esipurjed; puksbreit — kliiverpoomi tugi.

jugasid ei tunnud enam seljal. Puhkasin veidi. Siis haarasin kätega vahestaagist kinni... Nüüd, käed näidake, mis võite. Alla ei tohi vaadata... Tundsin tengi vabisemist ja keha kõikumist... Kolm korda viis on viisteist... kuuskorda neli — kaksikümmend neli... Nii ma korrutasin, kuni tundsin, et parem käsi tengi haaras.

— Tule maha, Joonas! Tule maha!

Lohistasin tengi mööda salingiristiini ja säält juba mastiredelit mööda te-kile.

Hüüdja oli Pärtsel. Esimest korda kutsus ta mind Joonaseks. Jooksin ta juure ja küsisin erutuses:

— Kas sooritasin katse?

Pärtseli pilusilmad ei naernud. Ta vehkis oma määratumate käppadega ja pomises:

— Mis sa pagan... poisirajakas... säääl üleval, et süda jääb vaadates seisu.

Ja kadus pomisedes tagalaeva.

On mul esimestest päevadest veel meeles, et väga vähe magasin. Südamepööratust küll ei tunnud, aga vaevalt läksid silmad kinni, kui tundsin, et mu keha voodist lahkus ja heljuma hakkas. Oli siis alati suur hirm, et kukun. Mõnikord hakkasingi kukkuma ja kui siis karjatades ärkasin, ei saanud tükil ajal aru, et kajutis koikus olen.

(Järgneb.)

Beethoven.

A. Altajeffi järele vabalt E. Martinson.

Õuekonna organist Neefe pidi kuhu-gi sõitma. Ta jättis ajutiselt Beetho-veni oma asetäitjaks. Liikudes õuekon-namuusikute seas, tutvus Beethoven kapelmeister Riesiga. Sellele hääle, sü-damlikule inimesele meeldis kinnine, teistest mahajäetud noormees. Ta tea-dis mõndki Ludvigi perekonnaelust ning otsustas katsuda vähegi ilustada noormehe kurba elujärge.

Kord õhtul läks Ries Ludvigi poole. Noormees imestas väga ta tulekust.

— „Ärge imestage midagi, et tulin,“ algas Ries lihtsalt: — vaadake, ma ta-han teid viia teie mungakambrist väl-ja. Läheme minuga ühes külla.“ Lud-vig ajas silmad pärani.

— „Külla? Vabandage, härra Ries, ma ei käi kunagi külas... ma ei kõlbagi seltskonda...“

— „Jätke, jätke juba!“ naeris Ries hääsüdamlikult:

„Teie ei tea ju veel, kuhu ma teid viia tahan! See pole mitte harilik käik inimesete juure. Tutsun Teid Breuningite poole.“

Ludvig võpatas: silmad läksid tal särama.

— „Breuning!“ hüüdis ta tahtmata; — „maja, kuhu koguvad kokku maa-ilma paremad muusikalised jõud!“

— „Just nii,“ noogutas Ries hääks-kiitvalt pääga.

„Neil on ruumi ka teie jaoks! Pole vaja midagi kaua järele mõtelda: pan-gesabakuub selga ja läheme.“

— „Sabakuub...“ sosistas Ludvig kohmetanult ja vaatas tusase pilguga oma kulund riideid: „mul pole teisi riideid... võin ma siis külas käia?“

Jälle kostis Riesi hääsüdamlik naer.

— „Noh, kui ei ole, pole vajagi! Kas see mõni häda! Breuningitel on liig palju teisi huviseid, et neil aega jatkuks oma külaliste riiete vaatlemiseks. Siin on vist teie kübar, võtke ta ja asume teele!“

Nad astusid tänavale, sammusid ettevaatlikult pimedas ja peatusid väikese ilusa majakese ees, mille ukse kohal kiikus latern. Laia treppi mööda sammusid nad üles ja jõudsid varsti külalistest täidetud suure saali. Lahkelt naeratades tuli neile ilus elatand daam vastu. See oli proua Breuning.

— „Ah siin te oletegi, armas Ries! Ja see on, kui ma ei eksi, noor muusik — Ludvig Beethoven? Väga häa, et ta tuli!“

Ja ta ulatas lihtselt ning südamlikult Ludvigile käe.

Beethoven oli uhke. Kellegi ees ei küürutanud ta, kuid nüüd, nagu tahtmata, kummardas ta ja suudles talle ulatatud kätt.

— „Läheme,“ ütles proua Breuning Beethovenile, „ma tutvustan teid kõiki-dega.“

Ta võttis noormehe käe alt kinni ja viis ta teiste külaliste juure. Viimastest erines elegantne härra targa ja sümpaatse näoga ning suursuguse seisakuga. Proua Breuning viis Beethoveni tema juure ja ütles:

— „Krahv Waldstein, minu häa ja armas sõber ja siin — Beethoven, noor muusik, kes annab palju lootusi...“

Krahv surus sõbralikult noormehe kätt.

— „Teisi teie vist tunnete,“ ütles proua Breuning: „need on kõik teie selt-simehed — õuekonna koori liikmed. Wegeler, tulge siia, tutvuge ise!“

Beethoveni juure astus avaliku, rõõmsalt naeratava näoga noormees. Nagu vanale tuttavale, ulatas ta Beethovenile käe ja ütles naljatades:

— „Mina olen Wegeler, proua Breuningi häa tuttav, kui nii julgen ütelda ja tulevane arstiteaduse üliõpilane.“

Teist olen ma kapelmeister Riesi käest palju kuulnud; räägitakse teie mängivat väga hästi...“

— „See on ju suurepärase,“ hüüdis

proua Breuning: „loodan et teie ei keeldu meile midagi mängimast. Kui kena see oleks!“

Ning jälle tundis Ludvig tema hääles midagi hääd ja sooja. Tahtmata kuulis ta sõna, astus klaveri taha ja hakkas mängima...“

Kuidas ta mängis! Kui palju jõudu, kui palju tundeid oli ta mängus! Näis, et oli võimata hoiduda pisarast, kuuldes seda muusikat... Klaver nuttis, oigas, palus... hää! vaibus... paisus, kasvas jälle.

Ludvig istus kahvatand nagu surnu, ekstaasis, säraval pilgul. Ta pak-sud, toredad juuksed kukkusid korra-tuis lokkides kõrgele otsaesisele, huuled teravalt, otsustavalt kokku suru-tud...“

Kõik oli vaikne; nagu nõiutud istusid külalised, kuulates seda imeilusat, olgu-gi kõigile tuttavat tükki. Kuid teiste muusikute mängides oli ta hoopis tei-ne...“

— „Kui ilusasti teie mängisite!“ — kostis igalt poolt, kuna proua Breuning tugevasti surus noore muusiku kätt.

Krahv Waldstein lähenes kiireil sammel.

— „Suurepärase!“ ütles ta: „ütlen seda tõsiselt, sest tunnen veidi muusik-ka.“

Ja Ries, temale omane häätahtlik naeratus näol, nikutas talle rõõmsalt pääd ja sosistas kõrva:

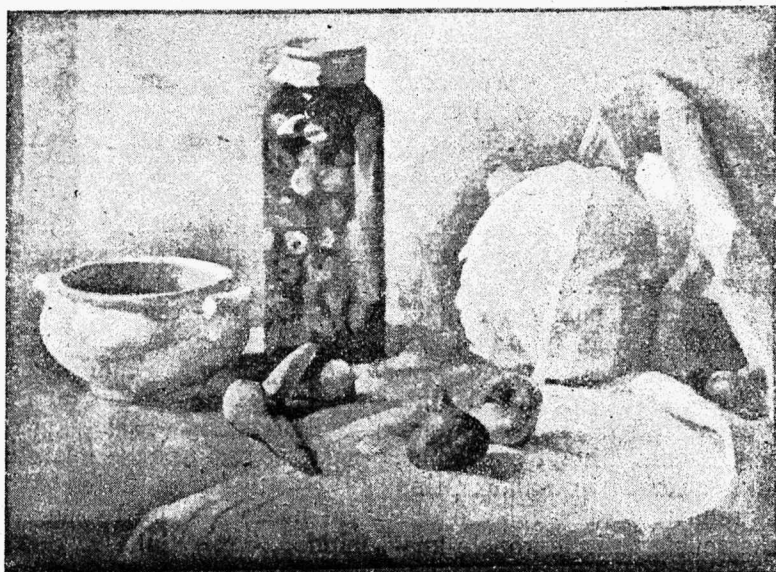
„Tubli poiss! Ei võorasta enam sugugi! Jatkake aga samas suunas! Nad on ju suurepärase inimesed, need Breuningid; küll näete, kui ruttu nendega saate sõpradeks!“

Kuid Beethoveni otsaesine läks kip-ra. Esimeseks korraks oli see liig: ta ei sallind kiitust silmaotsaski ja tundis nüüd piinlikkust. Ülejänd õhtu istus ta vaikselt ja tusaselt, vaevast vastates külaliste küsimustele...“

V.

Oli imeilus kevadpäev. Rheini org säras kõigis värves. Silmapiiril paistsid mäed, kaetud udusinise suitsuga. Nagu smaragd vaatas välja Rheini voogude sügavusest Nonnenwerthi saar, üleni värskete puude roheluses...“

Pallase kunstikooli näituselt.

A. Maddisson.

Pahemal kaldal uppusid kaugusse vana Rolandi torni punakad varemed...

Kostis külakirikukellade õrn helin, mis sulas ühte suure Bonni pääkiriku kella uugamisega... Näis nagu kuulataksid väljad ja metsad pühalikke helisid. Pühapäevane rahu ja vaikus valitsesid nii linnas kui ka maal.

Mööda kitsast teerada, mis ussina lookles väljade ja heinamaade vahel Bonnist Rheinini, kõndis vaeselt rietatud noormees.

Näis nagu ei paneks ta sugugi tähele teda ümbritsevat loodusilu. Ta oli süvenend häältesse. Vahetevahel seisatas ta. Silmad löid särama... Mõne sammu edesi astudes vehkis ta kätega ja pomises midagi arusaamatumat.

Kui teda keegi praegu oleks näind, tahtmata oleks see pahvatand naerma; kuid vaadates tähelepanelikumalt noormehe suursugusesse näkku, oleks märgand ta silmis vaimustustule leegi. See noormees oli Ludvig Beethoven.

Kellahelin vaibus. Pää rinnale vajund, seisis Ludvig liikumata paigal. Helises viimne kellalöök... Nagu sügavast unest ärgand, tõstis Beethoven pää. Tema ees sätendasid Rheini hõbe-

dased vood. Teiselt kaldalt paistsid puhtad, rahulikud majakesed ja nende kohal metsikud kaljumürakad.

„Kui ilus on sää! — mõtles Beethoven. — Ja kui kena hommik on täna! Ma lähen õige sinna!“

Ta läks kiirel sammul kaldale, hüppas esimesesse ettejuhtund lootsikusse ja ütles järsult üleviijale:

— „Teisele kaldale!“

Mõlad tõusid; kergelt libises lootsik Rheini siledal turjal. Mõttes vaatas Beethoven kaugusse... Lootsik jõudis randa. Beethoven pistis ületoojale väikse raha pihku ja astus lootsikust maale. Jõe äärest künka otsa viis kitsas teerada. Noormees läks seda mööda, teadmata kuhu see viib.

Varsti jõudis ta tihedasse, varjulisse metsa. Igalpool ümberingi kerkisid uhkesti ülespoole puud; vaid mõnes kohas võis näha läbi lehtede tihniku tüki-kese sinist taevast. Päiksekiired tungisid läbi oksarägestiku ja hüplesid heledate täppidena Beethoveni jalgade ees. Metsas polnud ühtki hinge; linna müra ja askeldamine ei küünind tema sügavusse. Kuid igal pool siin, isegi kõige peidetuimas nurkades, kees elu. Rohe-

listel okstel hüppasid rahutumad linnud; tuhande kõlava heliga täitsid nad õhu.

Noormees kuulas tähelepanelikult. Ühtki häält ei lasknud ta terav kõrv mööda: ei lehtede sahinat kergel tuule puhangul, ei ojakese vulinat, ei kaljudelt allalangeva kose kohinat, ei rähna toksimist... Korruga kostsid kustki sügavusest õrnad ööbiku lauluhelid... Beethoven seisatas tahtmata ja kuulatas hinge kinni pidades...

— „Suurepärane!“ pomises ta.

Laulik lõpetas, vehkis hallide tiivakestega ja kadus...

— „Kui ilusasti kõlas ta hää!“ jatkas Beethoven mõtetes: „kuid inimene, kunstnik, peab looma midagi suuremat, mis teda viiks lähemale jumalale. Mina katsun seda teha!“

Vastuseks sellele tulisele kõnele kostis kustki lähedalt rõõmus naer. Beethoven võpatas.

— „Kes säääl on?“ hüüdis ta vihase, „ma ei uskund, et mind ka siin välja naerdakse!“

Midagi liikus pöösastes ja varsti paistis säält noormehe avalik, naeratav nägu.

— „See olin mina, kes nii suure kuriteoga hakkama sai! Kui tahad mulle kätte maksa, ole hää, ootan sinu kohtumõistmist.“

Beethoveni nägu muutus rõõmsaks. Sõbralikult surus ta noormehe kätt.

— „Wegeler! — ütles Ludvig — „missugune õnnelik juhus tõi sind siia tihnikusse, kus ma lootsin olla kaugel kõigist inimesist?“

— „Just niisama nagu mu muusikaalne sõber... taevas oli selge, päike meelitas... Kuna väikeses üliõpilas-toas on pime ja ebamugav. Noh tulin siis välja jumala maailma vaatama, jõudsin Rheini kaldale ja juhtus, et astusin sama paati, mis sind siia tõi. Üleviija tunneb meid mõlemaid, teab, et oleme hääd tuttavad, pole siis ime, et ta juhatab mind siia. Nagu tead, armastan seltskonda ja ei salli silma otas üksildust. Tulin sinu jälgedel. Leidisin sinu väimustuses ööpiku laulust ja sain teada esiteks, et sul kaunis tugev hää ja teiseks et kavatsed ronida pea-

aegu taeva. Kuid sarnane hüpe pole vist täiesti ohutu.“

Ludvigi otsaesine tõmbus kortsu. Ta äigas käega, nagu tahaks ta tusa-seid mõtteid eemale peletada.

— „Sul on õigus!“ — ütles ta kurvalt: „on asjata end hellitada tühjade lootustega... Päälegi nii vaene, kui ma seda olen!“

— „Mis? Miks kõneled sa vaesusest? Tegin ma sulle haiget?“ Wegeleri hää kostis soojalt.

— „Sa ei tea, kui raske on vaesus!“ sosistas Ludvig kibedusega: „tinaras-kusega surub ta alla paremad püüded... Tunda, et suudaksid luua midagi suurt ja ilusat ning ei saa seda ainult sellepärast, et taskus pole mitte pennigi...“

— „Ludvig,“ ütles Wegeler väriseval häälel — „mitte see üksi ei vaeva sind... Ütle mulle... Soovin sulle kõigest hingest hää. Kui suudaksin sind aidata!“ Ja ta vaatas oma ausate, õiglaste silmadega Beethovenile otse näkku. Tormiliselt ulatas Ludvig temale käe.

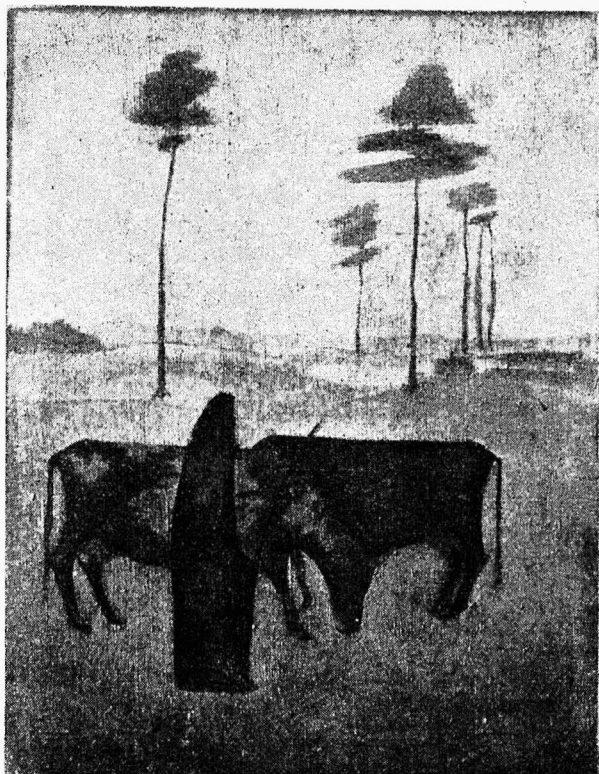
— „Kui kaua,“ ütles Beethoven liigutatult, „pole ma kellegagi avalikult kõnelnud... Olen väga õnnetu... Ja õnnetuks teeb mind,“ ta kohmetas, „kui raske on seda ütelda, Wegeler, — vahekord isaga!..“

Ludvig vaikis. Siis, tõstes pää, hakkas ta katkisel sosinal jutustama Wegelerile oma raskest lapsepõlvest, vaesusest, isa järsust ülespidamisest...

— „Alaline mure ja leivatüki tagaajamine teeb ta tooreks ja närviliseks,“ rääkis Ludvig kurvalt, iseenesest on ta hää inimene. Kuid kõige hirmsam on ta see, et ta hakkas muresid uputama viinas... See piinab mind kõige enam... Ma ei või rahulikult näha ema alandlikku allumist ja pisaraid... Väljakanatamata piina tunnevad ka mu nooremad vennad... O, kui tihti olen tahtnud hüpata Rheini!..“

— „Jäta juba, Ludvig. Kas võib siis nii ahastada? Kui asi selles, siis on ju olemas mitu väljapääsu. Las' ma mõtlen selle asja üle järele, nüüd aga jäta oma kurvad mõtted, kus seda ja teist: päev on liig ilus nende jaoks! Võta end kokku! Lähme veel edesi metsa

Pallase kunstikooli näituselt.

A. Lukats.

ja külastame mu häid tuttavaid, Heisterbachi kloostri munki. Sääl võetakse meid lahkesti vastu, antakse meile hää hommikusöök.

Ludvig, ikka veel jutuajamisest ärritatud, noogutas vaid vaikselt pääd. Nad tõusid mõlemad pehmelt sambalt püsti ja sammusid teerada mööda edesi. Wegeler, tahtes Ludvigi meelt lahutada, lobises kõige mitmekesisemaid asjust.

Teerada viis kloostrimüürideni. Vähehaaval haihtus Beethoveni halb tuju. Ta hinges valitses nüüd rahu ja vaikus.

VI.

Kloostri sissekäigu juures seisis munk-väravavaht ja

vaatles mõtetes loodust. Nähes külalisi, ilmus ta laiale punasele näole lahke naeratus.

— „Palume väga, härra üliõpilane,“ ütles ta Wegelerile: „juba kaua pole teie meid vaatama tulnud: Olge nii lahked! Astuge sisse!“

— „Täna lahke vastuvõtu eest,“ vastas Wegeler rõõmsalt: „oleme aga kole näljased...“

— „Noh, selles asjas pöörge ökonoomi poole, teate ju, kuidas ta armastab kostitada.“

Wegeler kummardas ja astus ühes Ludvigiga kloostriõue. Õu üllatas oma korralikkusega. Igal pool võis märgata hoolsaid käsi: roheline rohu keskelt tõusid üles toredad lillepeenrad, peenikese joana vesi purskkaevudest, looklesid hästi korrashoitud siledad teed... Kõik see tuletas rohkem rohuaidu meele.

Kloostris võttis ökonoom lahkesti sõpru vastu. Ta viis nad söögisaali, suure jahedasse tuppa kõrgete Gooti akendega. Seina ääres olid pingid, kiviplaatiledega laudad. Munk palus noorimehi oodata, kuni ta hommikueinet korraldab. Varsti seisis lumevalge linaga kaetud laual eine. Kloostri talitaja ilmus vahutava kullakarva veiniga ja täitis külalistele klaasid.

Pallase kunstikooli näituselt.

Pärast sööki kogusid mungad noortemeeste ümber ja pärisid neilt Bonni uudisi. Üldine tähelepanu oli pöördud Wegelerile. Ludvig ei võtnud jutust osa ja varsti hakkas tal igav. Ta tõusis üles ja läks tähelepanemata söögisaalist välja.

Hulkudes kloostri ümber, astus ta vanaaegsesse kirikusse. Suur kiriku orel puutus talle kohe silma. Beethoven läks koorile ja silmitses orelit.

— „Kui kahju, et siin kedagi pole, kes võiks lõõtsa tallata. Häämeelega katsuksin midagi mängida!“ hüüdis ta kahjatsedes.

— „Ee! kes sää! räägib?“ kuuldus hää! kõrvaluksest ja kirikusse astus noor munk.

— „Tahtsite vist orelit mängida, mu härra?“

— „Jah, seda küll, kui... kui kirikus kedagi pä!le meie ei ole...“

— „Aga kas teie ka mängida mõistate?“ küsis munk pilkavalt.

— „Iseenesestki mõista! Ja ma tõestaks teile seda häämeelega kohe, kui ainult lõõtsatallaja leiduks!“

Munk vaatas ikka veel kahtleva pilguga noort muusikut.

— „Mina olen lõõtsatallaja ja kui teie nii väga mängida tahate, olen ma nõus teid aitama.“

Kaheldes pä!d raputades läks munk lõõtsatuppa, kuid jättis ukse lahti: ta tahtis kuulda, kuidas see noormees siis mängib. Beethoven istus oreli taha ja lõi võimsalt klahvidele. Orelist hoovasisid välja tormilised, imeilusad helid... Nagu ähvardav kõuemürin täitis kiriku tumeda!d võlve... Ja korraga voolas õrn, mahe viis... kostsid kerged, paitavad helid nagu kandle õrnadelt keeltelt. Nüüd paisusid nad; kuuldus rahulik, pühalik hümn. Hääled kasvasid, paisusid ja vaibusid tasa...

Vaimustusega mängis Beethoven oma taevalikku improvisatsiooni. Ta lõpetas, lükkas väsinult pä! tagasi ja pühkis suured higipisarad otsaesiselt.

— „Kes õpetas sind nii hästi mängima?“ küsis võõras munk liigutatud häälel.

— „Mina ise,“ vastas Beethoven lühidalt.

— „Olgu jumala õnnistus sinuga! Sa oled suursugune kunstnik, sul on kotka lend!“

Ja munk surus tugevasti noormehe kätt.

— „Ära pööra end ära minust,“ jätkas munk südamlikult: — „mina olen ka selle suure kunsti teener, olgugi väikene... Olen kloostri orelimängija ja kuulasin imestuse ning vaimustusega sinu jumalikku mängu.“

Tusased kortsud kadusid Beethoveni näolt.

— „Täna! teid, isa,“ ütles ta, surudes munga kätt: „sarnast kiitust pole ma teenind, kuid loodan, et varem või hiljem saan ta vääriliseks.“

— „Korda veel kord oma taevalikku muusikat.“

Beethoven raputas naeratades pä!d.

— „Ei, ma ei suuda: see on fantaasia, mida liig raske korrata. Kuid ma mängin häämeelega midagi muud.“

Munk noogutas rõõmsalt pä!d ja kadus pimedasse nurka, kust kõige parem oleks kuulata.

Beethoven jooksis sõrmedega paar korda üle klahvide ja hakkas siis lihtset viisi mängima. Taevalikud helid tungisid südamesse... Kirik hakkas täituma: hinge kinni pidades, kikivarbul tulid mungad kirikusse. Kokk jättis kõõgi maha, väravavaht väravaeelse pingi. Kloostriülem ühes Wegeleriga tuli üles kooridele ja jäi Beethoveni selja taha seisma.

Vaimustushoos ei näind Ludvig midagi... Ta mängis kaua, kirglikult, kuni ta mõte oli väljendatud lõpuni. Väsinult vajus ta pä! rinnale. Kloostriülem lähenes Beethovenile ja pani käe ta õlale.

— „Teie vapustasite mind hinge põhjani,“ ütles ta liigutatud häälel.

— „Kuulus tulevik ootab teid, kui Isand hääks arvab teie elu pikendada!“

Lõõtsatoast tuli lõõtsatallaja teiste juure.

— „Tõesti,“ ütles ta, „kui see inimene mängib, ei väsi mu jalad iialgi, võiksid töötada kas või hommikust õhtuni.“

Külmalt ja vastumeelselt võttis Beethoven vastu kõik need kiitused.

Kui Wegeler võõrastevastuvõtlikkude munkadega jumalaga jätmata hakkas, märkas ta, et Ludvigit enam polegi. Alles metsas jõudis ta Beethovenile järele.

— „Mis sundis sind nii jumalaga jätmata kloostrist lahkuma?“ küsis Wegeler.

Beethoven pöördus ringi ja raputas oma paksu juustelakka.

— „Läksin ära,“ ütles Ludvig vaevaga, vahtides pimedusse, „sest et mul kergem oli jälle ennast leida siin üksinduses. Olen liiga liigutatud Wegeler... Mul on tarvis rahustuda ja end ette valmistada, et jälle laskuda halli igapäevaste väikluste mädasohu...“

— „Kuid kloostritöö oli nii kurvasatunud...“

— „Tean, tean!“ ütles Ludvig järele ja sammus kiiremini. Vaiksel hüpaspasid nad lootsikusse, sõitsid üle Rheini ja jõudsid Bonni. Beethoven ulatas Wegelerile kae ja ütles katkendlikult:

— „Ära tule enam minuga: täna pean ma olema üks. Ela hästi!“

Ta pööris järsku ringi ja kadus pimedusse.

(Järgneb.)

Lugu üheksast preisi ratsaväelasest.

Arthur Conan Doyle.

Jutustasin teile, mu sõbrad, eelmisel korral tähtsast teatest keisrilt maršal Grouchy'le, mis ei tulnud minu vea läbi, ja kirjeldasin, kuidas olin pika päälõunase aja suletud maavõõrastemaja pööningule, ilma saamata välja tulla säälolevate preislaste pärast. Mäletate ka, kuidas kuulasin päält, kui preislaste staabiülem andis juhtnööre krahv Steinile, ning nii õppisin tundma hädaohtriku plaani, mille abil pidi tapetama või vangistatama keiser prantslaste kaotuse korral. Esiteks ma ei suutnud uskuda sarnast asja, kuid kui suurtükid mürisid terve päeva ning mürin ei lähenenud mulle, siis oli selge, et inglased vähemasti olid püsinud oma seisukohtadel ja löid tagasi kõik meie tormijooksud.

Ütlesin, et sel päeval oli lahing prantsuse vaimu ja inglise liha vahel, kuid peab tunnustama: leidsime, et liha oli väga sitke. Oli selge, et kui keiser ei suuda lüüa inglasi üksi, siis võis tal kiibe töö olla, kui nüüd kuuskümmendtuhat neetud preislast kihises tal tiiba-

del. Igal juhtumusel minu koht oli tema kõrval.

Tungisin võõrastemajast välja julgelt viisil, nagu juba kirjeldasin läind korral, ning jätsin inglise adjutandi oma rumalat rusikat aknast raputama. Ma ei võind muud, kui hakkasin naerma, vaadates tagasi, sest ta punane nägu oli kaunistatud ja raamitud heintega. Üks kord tõusin veel püsti jalgraudadele ja tõmbasin ta mõnusa musta-punasetriibulise mantli ümber. See ulatas mulle kuni saabasteni ja varjas mu enda ülikonna täiesti. Mis puutub mu mütsi, — sakslaste hulgas oli umbes sarnaseid, ega olnud põhjust arvata, et ta ärataks erilist tähelepanu. Nii kaua kui keegi ei hakka kõnelema minuga, ei ole midagi, mis takistaks sõitu läbi terve preisi väe; kuid ehk küll mõistsin saksa keelt, sest seda olin omandanud saksa daamide keskel mõne lõbusa aasta jooksul, mis kestis sõda, kõnelesin ikka kauni Pariisi aktsendiga, mis ei sobinud nende jämeda, ebamuusikalise keelega. Teadsin, et see aktsendi iseäraldus ära-

taks tähelepanu, kuid võisin ainult loota ja palvetada, et mul õnnestuks sõita vaikides.

Pariisi mets oli nii suur, et oli mõtetu katsuda sõita ta ümbert läbi, ning seepärast võtsin südame rindu ja sõitsin otseteed preisi väe jälgedes. Ei olnud raske seda teha, sest suurtüki- ja moonavankrid jätsid järele paari jala sügavused roopad. Varsti kohtasin haavatud mehi, preislasi ja prantslasi, mõlemal pool teed, kus Bülowi eelvägi oli kokku puutunud Marbot' husaaridega. Üks vana, pika, valge habemega mees, vist arst, hüüdis midagi ja jooksis mulle järele, kuid ma ei pöörnud pääd ega pannud teda tähele, ainult kannustasin hobust. Kuulsin ta häält kaua veel, pärast seda, kui ta kadus puude taha.

Natukese aja pärast kohtasin preislaste reservi. Jalgväelased tugesisid püsidele või lebasid väsinult märjal maal, ohvitserid kuulasid vägevat lahingumüra ja arutasid lahinguväljalt tulnud teateid. Ruttasin neist mööda, kuid üks kargas teele ette ja seisis, käsi tõstetud, nähtavasti käskides seisma jääda. Viis tuhat preislaste silma pöördus minu poole. See oli silmapilk! Teie kahvatate seda kujutelles, mu sõbrad. Mõelge, kuidas seisid minul karvad püsti. Kuid iialgi ei ole üheks silmapilgukski minust mõistus või külmveri lahkunud. „Kindral Blücher!“ hüüdsin. Kas see ei olnud mu kaitseingel, kes sosistas ette need sõnad? Preislane kargas teelt kõrvale, tervitas ja näitas käega ettepoole. Nad olid hästi distsiplineeritud, need preislased, ning kes tema oli, et ta tohtis peatada ohvitseri, kes viis teateid kindralile? See oli talisman, mis viis läbi igast hädaohust ning mu süda laulis sees selle mõtte juures. Olin nii uhke, et ei hakanud enam ootama, et mind peatatakse, vaid hüüdsin paremale ja vasakule: „Kindral Blücher! Kindral Blücher!“ ning iga mees näitas ettepoole ja andis teed. On kordi, kus suurim häbematus on suurim tarkus. Kuid peab olema tagasihoidlik, ning ma läksin juba ülekatte. Sest minu sõites ikka lähemale lahinguväljale üks preisi ulanohvitser haaras mu hobuse valjastest kinni ja näitas käega grupi poole, mis

seisis põleva talu juures. „Sääl ongi maršal Blücher. Andke oma teade edesi!“ ütles ta ning sääl paistiski püstoli laskekaugusel vana hall sõdur, silmad pöördud minu poole.

Kuid hää kaitseingel ei jätnud mind. Ruttu tuli mul meele kindrali nimi, kes juhatab preislaste päaletungi. „Kindral Bülow!“ hüüdsin. Ulaan lasi lahti valjad. „Kindral Bülow! Kindral Bülow!“ karjusin ma ning iga hüppega kallis väike mära tõi mu lähemale kaasvõitlejale. Kihutasin läbi põleva Plancenoi' küla, tehes teed preisi jalgväelaste hulgas, kargasin üle aia, ajasin maha Sileesia husaari, kes kargas mulle teele ja silmapilk hiljem sõitsin lehviva mantliga, et näidata ta all olevat ülikonda, läbi avaneva lahinguliini ja olin jälle tagasi Lobau' korpuse juures. Ümberhaaratud arvuliselt tugevama vaenlase poolt taganesid nad pikkamisi preislaste ees. Ma sõitsin edesi, mõeldes ainult, kuidas keiser leida.

Kuid pilt, mis avanes mu silmadele, hoidis mu paigal, muutes mu uhkes ratsakujuks. Ma ei suutnud liikuda, vaevalt suutsin hingata, vaadates seda. Tee viis üle mäe, sõitsin selle tippu ning vaatasin alla madalasse Waterloo orgu. Minu lahkudes jäid sinna kaks suurt väge ning nende vahel tühi maa. Nüüd olid ainult pikad, segipaisatud ja väsinud rügementide jäänused mõlemal oruveerul ning nende vahel lebas haavatute vägi. Kahe miili pikkuselt ja poole miili laiuselt maa oli külvatud täis neid. Kuid tapetud ei olnud mulle uudis ning mitte see ei hoidnud mind paigal. Vaid see, et oruveerul inglaste seisukoha juures liikus kui mets—must, ähvardav, hõljuv, murdmatu. Kas ma ei tunnud kaardiväe karunahku? Ning kas ma ei teadnud, kas ei oelnud mu sõdurisüda, et see oli Prantsusemaa viimane pingutus; et keiser meeltheitva mängijana paneb kõik viimasele kaardile? Nad tõusid kõrgemale ja kõrgemale — suured, tugevad, murdmatud, ülekülvatud kuulirahega, voolates edesi musta, raske valinguna, mis kattis inglaste patareid. Kiikriga nägin, kuidas inglise suurtükimehed langesid nende ees või taganesid. Karunahksed harjad

liikusid ning siis nad pörkasid kokku inglise jalgväega raginaga, mis ulatas minugi kõrvu. Möödus minut, möödus teine, kolmas. Mu süda seisis. Nad liikusid edesi ja tagasi; nad ei tungind enam edesi; nad peatati. Suur Jumal! oli see võimalik, et nad murti? Üks must täpp jooksis alla mäest, siis teine, kolmas, kümnes, ning siis — suur, segamini heitlev hulk, peatuv, harvenev, peatuv, ning lõpuks laialivalguv ja ülepää kaela allatormav. „Kaardivägi on löödud! Kaardivägi on löödud!“ Igalpool ümberringi kuuldus see hüüd. Tervel väerinnal jalgväelased pöörasid näod ja suurtükimehed taganesid suur-tükkide juurest.

„Vana Kaardivägi löödud; Vana Kaardivägi taganeb!“ Punase näoga ohvitser tormas minust karjudes mööda. „Päästke endid! Päästke endid! Teid anti ära!“ karjus teine. „Päästke endid! Päästke endid!“ Inimesed taganesid kui hullud, joostes ja karates kui kohkunud lambad. Karjatusi ja oigeid kuuldus igalt poolt. Ning sel silmapilgul, vaadates inglaste seisukohtade poole, ma nägin midagi, mis ei unune iialgi. Mustana ja selgesti paistis üksik ratsanik mäetipul vastu punast loojeneva päikese hõõgust. Nii tumedana, liikumatuna seisis ta vastu õudset valgust, kui oleks ta Sõjavaim, mis valvab selle hirmsa oru kohal. Korruga ta tõstis kõrgele oma kübara, ning selle märgi päälle terve inglise vägi tormas tumeda mühinaga kui murdlaine üle mäeharja ja veeris alla orgu. Pikad punased ja sinised teraspalistustega read, ratsaväe lehvivad lipud, ratsapatareid hüppedes ja kolistades — nad lähenesid alla meie pudenevatele ridadele. Kõik oli otsas. Surmaoie, vaprata mehe surmaoie, kes ei looda enam, kostis läbi terve väerinna ning ühes hetkes terve see õilis vägi oli pühitud kokku metsikuks, surmakartvaks rahvamurruks. Isegi nüüd, nagu näete, mu kallid sõbrad, ma ei suuda kõnelda sellest kuivade silmade või kindla häälega.

Alguses see metsik rüsin kiskus kaasa minu, keerutas kui õlekõrt karestikus. Kuid korruga, mis ma nägin rügementide rägast: rühma tugevaid ratsa-

nikke hallis ja hõbedas, murtud ja nartutatud lipp kõrgel nende keskel! Kõik inglaste ja preislaste võimsus ei suutnud murda Conflaus'i husaare. Kuid mu süda jooksis verd, nähes neid. Major, seitse kaptenit ja viissada meest jäi lahinguväljale. Noor kapten Tabbatier käsutas neid, ja kui ma küsisin, kus on puuduvad viis eskadroni, ta näitas tahapoole ja vastas: „Teie leiate nad ühe sarnase inglise seisukoha ümber.“ Mehed ja hobused olid kurnatud viimse võimaluseni, määratud muda ja higiga, mustad keeled paistsid hammaste vahelt! kuid uhkus läbistas mind, nähes, kuidas see purustatud rügemendijäänus liikus siiski põlv põlve vastas, trompeedimehest velskerini igauks oma kohal. Kui saaksin nad viia eskordiks keisrile! Conflaus'i husaaride keskel ta oleks kindlas kohas. Kuid hobused olid liig kurnatud. Jätsin nad, käskides jääda laagrisse St. Aunay mõisa juure, kus nad ööbisid kaks ööd enne seda. Ma ise tungisin läbi inimestemurru keisrit otsima.

Oli asju, mis nägin, end surudes läbi selle möllu, mis ei lähe iialgi meelest. Painajalikus unenäos mõnikord tuleb tagasi mälestus neist punaseist, tardunud, oigavaist nägudest, mis nägin sadulast seekord. See oli košmaar. Võites ei taibata sõja õudust. Ainult kaotuse külmavärinaga see tõuseb teie silma ette. Mäletan kaua kaardiväe grenadeeri tee ääres, murtud jalg õige nurga all ta kõrval. „Seltsimehed, seltsimehed, hoidke mu jalga!“ karjus ta, kuid nad kõik sammusid ja komistasid üle tema. Minu ees sõitis ratsaväe ohvitser ilma mantlita. Ta käsi oli parajasti ambulantsis ära lõigatud. Sidemed olid maha kukkunud. See oli hirmus. Kaks suurtükimeest katsusid läbi pääseda oma suurtükiga. Kütt võttis püssi ja lasi ühe neist maha. Nägin, kuidas kürassiiride major võttis oma püstolid ning lasi maha esiteks hobuse ja pärast enda. Tee kõrval mees sinises ülikonnas märatses ja mässas kui hull. Ta nagu oli must püssirohust, riided lõhki käristatud, üks pagun kadunud, teine tolgen-das rinnal. Ainult üsna lähedale jõudes tundsin ära, et see oli maršal Ney. Ta

karjus põgenevale sõjaväele ning ta hääl oli kaotanud kõige inimliku. Siis ta tõstis oma mõogatüki — mõök oli murdunud kolm tolli pärast. „Tulge ja vaadake, kuidas võib surra prantsuse maršal!“ hüüdis ta. Oleksin häämeelega läinud, kuid kohus kutsus mind mujale. Nagu teate, ta ei leidnud surma, mida otsis, vaid suri mõni nädal hiljem külmavereliselt oma vaenlaste käe läbi.

On olemas vana kõnekäänd, et päälungil prantslane on enam kui mees ning taganemisel vähem kui naine. Tundsin sel päeval, et see on tõsi. Kuid isegi sel teekonnal nägin asju, millest võin kõnelda uhkusega. Üle põldude tee kõrval liikus kolm Cambronne'i kaardiväe tagavarapataljoni, meie sõjaväe uhkus. Nad marssisid aeglaselt, täies korras, lipud lehvisid mustade karunahkade kohal. Nende ümber märatses inglise ratsavägi ja Brunswieck'i mustad ratsanikud, laine laine järgi tungis kallale, murdus raginaga ja voolas hävinenult tagasi. Kui nägin neid viimast korda, inglise suurtükid, kuus korraga, külvasid kuulirahet nende ridadesse ja inglise jalgvägi piiras kolmest küljest ning saatis kogupauke nende pihta; kuid ikkagi kuulsuserikas kaardiväe jäänus sammus aeglaselt kui õilis lõvi, kelle küljes ripuvad vihased larisevad koevad, peatudes, koondades ridu, lahkudes viimse lahingu väljalt. Nende järele veeti kaheteistnaelast kaardiväe suurtüki patareid. Igamees oli oma kohal, kuid ükski suurtükk ei lasknud. „Miks te ei lasete?“ küsisin koloneli möödudes. „Meie püssirohi on otsas.“ Miks te siis ei põgene?“ „Meie juuresolek hoiab neid veidi tagasi. Peame andma keisrile aega pääseda?“ Sarnased olid Prantsusmaa sõdurid.

Nende vaprate meeste varjul teised tõmbasid hinge tagasi ning siis jätkasid teed rahulikumalt. Nad lahkusid teelt ning õhtuhämaruses nägin igalpool arga, segipaisatud, hirmunud inimhulka, mis kümme tundi varem moodustas õilsama sõjaväe, mis iialgi on läinud lahinguväljale. Oma toreda määraga jõudsin varsti ette neist ja kohe päälle Gennapé'i kohtasin keisrit ta staabi jäänustega. Soult oli veel tema-

ga, ning ka Dronot, Lobau ja Bertraud, pääle selle viis kaardiväe kütiti, kelle hobused vaevalt suutsid liikuda. Lähenes öö ja keisri kõhn nägu paistis valgena, kui ta pööris selle minu poole.

„Kes on see?“ küsis ta.

„Kolonel Gerard,“ vastas Soult.

„Kas te nägite maršal Grouchy'd?“

„Ei, Sire. Preisilased olid vahel.“

„See ei tähenda midagi. Ükski asi ei tähenda nüüd midagi. Soult, ma lähen tagasi.“

Ta katsus pöörduda oma hobust, kuid Bertrand võttis valjastest kinni. „Ah, Sire,“ ütles Soult, „vaenlasel on täna juba küllalt hää õnn olnud.“ Nad võtsid ta oma vahele. Ta ratsutas vaikides nende vahel, lõug rinnal, suurim ja tussasem inimestest. Kaugel taga pool väsimatud suurtükid mürisesisid ikka veel. Mõnikord pimeduses kostsid karjatused ja oiged ning tasane kabjaplagin. Siis kannustasime hobuseid ja ruttasime edesi läbi taganeva väe. Lõpuks, olles sõitnud terve öö, meie leidsime, et olime jätnud seljataha tagaetatavad, kui ka tagaajajad. Sõitsime üle Charleroi' silla, kui idas hakkas valendama. Millised olime meie nüüd külmas, selges valguses, keiser kui vaha, Soult must püssirohust, Lobau üleni verine! Kuid sõitsime nüüd tasemini ega vaadanud enam üle öla tagasi, sest Waterloo oli enam kui kolmkümmend miili seljataga. Ühe keisri vankritest leidsime Charleroi's, ning nüüd peatusime teispool Sambre'it ja astusime maha hobuste seljast.

Te küsite, miks ma kogu selle aja jooksul ei lausunud sõnagi sellest, mis kipitas südames, tarvidusest kaitsta keisrit. Kuid tõepoolest ma katsusin kõnelda sellest Soult'ga ja Lobau'ga, kuid nende pääd olid nii koormatud õnnetusega ja tähelepanu juhitud silma, pilgu vajadustele, et oli võimatu neile selgeks teha, kui tähtis oli mu teade. Pääleselle olime terve aja ümbritsetud prantsuse põgenikkudest, ning olgugi nad distsiplineerimata praegu, kuid üheksat meest ei olnud vaja karta. Kuid nüüd, meie seistes keisri vankri ümber, märkasin rahutusega, et ei olnud näha ainustki prantsuse sõdurit valgel teel meie seljataga. Olime ette jõudnud sõ-

javäest. Vaatasin ringi, millised kaitse-
võimalused olid meile jäänud. Küttide
hobused olid langend, ning neist on
jäänud ainult halli põskhabemega ser-
žant. Olid veel Soult, Lobau ja Ber-
trand; kuid nende andekuse pääle vaa-
tamata, oleksin nende kolme asemele
soovind ainsa husaaride seržandi, kui
asi läheks kibedaks. Jäid veel keiser ise,
kutsar ja teenija, kes tuli kaasa Charle-
roi'st — kõik kokku kaheksa; neist ka-
heksast ainult kaks, kütt ja mina, tu-
lime arvesse kokkupõrke korral tegelik-
kude sõduritena. Külma värin käis mul üle
keha, kui mõtlesin, kui abitud olime. Sel
silmapilgul tõstsin silmad ja nägin
üheksa preislasi tulevat üle mäe.

Mõlemal pool teed siin oli hulk la-
gedat maad, osa sellest kollane viljast,
osalt rikas rohumaa, mida Sambre nii-
sutas. Lõunapoole tõusis madal seljak,
mille üle läks tee Prantsusmaale. Seda
teed mööda sõitis väike ratsarühm.
Krahv oli kuulunud juhtnõore ning sõit-
nud kaugele ette lõunapoole, et kohata
keisrit. Nüüd ta sõitis säältpoolt, kuhu
me tahtsime sõita — asi, mida võisime
vaenlaselt kõige vähem oodata. Kui nä-
gin neid esimest korda, nad olid poole
miili kaugusel.

„Sire!“ hüüdsin, „preislased!“

Nad kõik peatusid ja vaatasid. Kei-
ser oli esimene, kes segas vaikust.

„Kes ütles, et need on preislased?“

„Mina, Sire, mina — Etienne Ger-
ard!“

Vastumeelsed teated alati tegid kei-
sri vihaseks mehe pääle, kes nad tõi. Ta
hakkas mind nüüd sõimama oma rahi-
seva, krooksuva korsiklase häälega, mis
kuuldus ainult siis, kui ta kaotas ene-
sevalitsemise.

„Te olete olnud alati härg,“ karjus
ta. „Mis te mõtlete ise, te lollpää, kui
ütlete, et need on preislased? Kuidas
võivad preislased tulla Prantsusmaa
poolt? Te olete kaotand kõik mõistuse,
mis teil oli.“

Ta sõnad puudutasid mind kui piit-
sahoobid, kuid siiski me kõik olime kei-
sriga kui vana koer peremehega. Ta loo-
bus varsti. Unustatakse ja antakse an-
deks. Ma ei tahtnud end kaitsta. Esi-
mese pilguga nägin kaht valget laiku

juhtiva hobuse esimestel jalgadel ning
teadsin, et selle seljas istus krahv Stein.
Ühe silmapilgu ratsanikud peatusid ja
vaatlesid meid. Siis nad kannustasid ho-
buseid ja rõõmuhiudega tormasid mäest
alla. Nad teadsid, et saak on nende vöi-
muses.

Selle kiire lähenemise juures iga
kahtlus kadus.

„Jumala eest Sire, need on tõesti
preislased!“ hüüdis Soult. Lobau ja
Bertrand sagisid teel kui kokkunud kan-
nad. Küttide seržant paljastas vandude
mööga. Kutsar ja teenija ringuta-
sid käsi ja karjusid. Napoleon seisis kül-
ma näoga, üks jalg vankritrepil. Ning
mina — ah, mu sõbrad, — mina olin
suurepärane! Millise teise sõnaga saak-
sin kirjeldada enda ülespidamist mu
elu ülimal silmapilgul! Ning rahulik, nii
surmkülm, selge pääga, valmis tegut-
sema. Ta oli mind nimetanud lollpääks
ja härjaks. Kui kiire ja õilis oli mu kät-
temaks! Kui ta oma ajusid ei jatkanud
enam, siis Etienne Gerard oli see, kes
täitis puuduse.

Võidelda oli mõttetu. Põgeneda —
naeruväärt. Keiser oli paks ja raske.
Pääle selle ta ialgi ei olnud hää ratsa-
nik. Kuidas võis ta pääseda nende vali-
tud meeste käest? Preisi sõjaväe parim
ratsanik oli nende hulgas. Kuid mina
olin parim ratsanik Prantsusmaal.
Mina, ainult mina suutsin vöistelda
nendega. Oleksid nad püüdnud mind
keisri asemel, kõik oleks hää. Need olid
mõtted, mis välkusid mul pääs, ning
ühe silmapilguga ma kargasin mõtte
algusest lõpliku järelduseni. Järgmine
silmapilk viis mu järeldusest äkisele te-
gevusele. Tormasin keisri juure, kes
seisis kivistunult, vanker tema ja vaen-
laste vahel. „Teie mantel, Sire! Teie
kübar!“ karjusin. Kiskusin need te-
malt. Iialgi ei ole teda nii tõugatud ta
elu jooksul. Ühe silmapilguga ta mantel
oli mul seljas ning lükkasin ta vankrisse.
Järgmisel momendil kargasin ta to-
reda valge araablase selga ja ratsutasin
teistest eemale üle tee.

Te juba taipate mu plaani; kuid, vöi-
te küsida, kuidas võisin loota, et mind
peetakse keisriks. Mu kuju oli sarnane,
nagu praegugi veel näete, kuid tema ei

olnud ilalgi ilus, vaid lühike ja paks. Kuid mehe pikkus sadulas istudes ei ole silmatorkav, ning pääle selle ainult vaja laskuda ettepoole, küürutada selg ja võibki näida olevat jahukott. Kandisin väikest tärniga kübarat ja laia halli mantlit hõbedase tähega, mida tundis iga väike laps mistahes Euroopa kolgas. Mu all oli keisri oma suurepärase valge sõjahobune. Kõik oli täielik.

Preisilased oli juba kaheksa meetri kaugusel, kui sõitsin eemale teistest. Tegin kättega hirmunud liigutusi ning

ajasin hobuse teelt kõrvale. Sellest jatkus. Vihahüüd kostis preislastelt. See oli naljaste huntide hüüd, kes tunnevad saagi lõhna. Juhtisin oma hobuse üle heinamaa ja vaatasin tagasi käe alt. Oh, seda rõõmu, kui üksteise järele kaheksa ratsanikku tormasid üle tee kraavi minu järele! Ainult üks jäi maha ning ma kuulsin hüüdeid ja löömingu müra. Tuli meele vana seržant ning olin kindel, et number üheksa ei tee meile enam muret. Tee oli vaba ning keiser võis takistamatult jätkata oma teekonda.

Kuid nüüd pidin enda pääle mõtlema. Kui mind kätte saadakse, preislaste jutt nende suures pettumuses on muidugi lühike. Kui oleks nii — kui kaotan oma elu — siis olen ikkagi müünud ta kalli hinnaga. Kuid lootsin, et pääsen nende käest. Harilikkude ratsanikkude harilikkude hobuste seljas see oleks kerge olnud, kuid siin hobused kui ka ratsanikud olid parimad. Istusin toreda looma seljas, kuid ta oli väsinud pikast öisest tööst ja keiser oli üks ratsanikkudest,

kes ei tea, kuidas ümber käia hobusega. Ta mõtles vähe tast ja oli raske käega. Teisest küljest Stein ja ta mehed olid tulnud kaugelt ja kiiresti. Võistlus oli tasavägine.

Mu mõte ja tegutsemine järgnesid nii kiiresti üksteisele, et ei olnud aega mõelda palju enda pääsmisest. Oleksin teind nii, muidugi, oleksin sõitnud otse tagasi mööda teed, sest nii oleksin kohanud omi inimesi. Kuid olin teelt juba terve miili eemale kihutanud, kui see mulle meele tuli. Vaadates nägin preislasi pikas kaares enda järele sõitvat, nagu tahaksid nad mind eemal hoida Charleroi teest. Ma ei saand tagasi pöörduda, kuid võisin hoida põhja poole. Teadsin, et tervel maal olid meie põgenevad väed ning varem või hiljem pidin kohtama neid.

Kuid unustasin ühe asja — Sambre'i. Ärrituses ma ei märgand teda enne, kui nägin teda, sügavat ja laia, läikimas hommikuse päikese käes. Ta sulges mu tee ning preislased ulgusid mu selja taga. Sõitsin kaldale, kuid hobune ei läind vette. Kannustasin teda, kuid kallas oli kõrge ja vesi sügav. Ta põrkas tagasi, värises ja norsatas. Rõõmuhõisked läksid iga silmapilguga valjemaks. Pöörsin ja kihutasin edesi mööda jõekallast. Ta tegi siin käärude ja ma pidin kuidagi üle pääsma, sest taganemiseteed ei olnud. Korraga tekkis lootus minus, sest nägin mõlemal pool jõe maju üksteise vastas. Kus kaks maja on teine teisel kaldal, sääl harilikult on ka ülepääsukoht. Teerada viis alla kaldale ja ma tormasin hobusega seda mööda edesi. Ta läks vette, nii et vaht pitsis paremale ja vasakule. Ta sukles korra, ning arvasin, et oleme kadunud, kuid ta tuli jälle pääle ning hetk hiljem ronis mööda teist kallast üles. Üles jõudes kuulsin veepüksatust, kui esimene preislane kargas jõkke. Sambre'i laius oli meie vahel.

Sõitsin Napoleoni kombel, pää õlgade vahel ega julenud tagasi vaadata, sest kartsin, et nad näevad mu vurre. Tõstsin mantlikrae üles, et varjata neid. Isegi, kui nad nüüd oleksid märgand eksituse, nad oleksid jõudnud vankrile järele. Kuid nüüd kõrvalteel võisid

kabjaplagina järele arvata, kui suur oli meie vahe, ning mulle näis, et nad lähenesid mulle pikkamisi. Ratsutasime nüüd mööda kivist ja auklikku külateed, mis tuli jõe äärest. Piilusid väga ettevaatlikult käe alt tagasi ja nägin, et hädaohtlik oli ainult üks ratsanik, kes oli jõudnud kaugele ette oma kaasvõitlejaist. See oli husaar — kõhn poiss suure musta hobuse seljas — ning oli selge, et kergem kaal oli toond ta esimesele kohale. See on aukoht, kuid see on ka hädaohtlik koht, nagu varsti kuullete. Katsusin sadulataaskuid, kuid mu ehmatuses sääli ei olnud püstoleid. Ühes oli kiiker ja teine pabereid täis topitud. Mu mõök jäi maha Violetta juure. Oleks olnud käes mu oma mõök ja mu väike mära — mängind oleksin nende poistega. Kuid ma ei olnud täiesti sõjariistuta: keisri mõök rippus sadula küljes. See oli kõver ja lühike, pära üleni kullatud — asi, millega võis hiilgada paraadil, kuid mis ei suuda aidata sõdurit surmahädas. Tõmbasin ta tupest, niisugune nagu ta oli, ja jäin ootama. Iga silmapilguga kabjaplagin lähenes. Kuulsin hobuse ähkimist ning poiss hüüdis mingisuguse ähvarduse mulle järele. Tuli teekäänak ning siin ma pöörsin oma valge araablase tagumistele jalgadele. Olles ümber pöörnud, seisime preislasega vastamisi. Ta kihutas liig kiiresti ning ainus võimalus oli — mind maha sõita. Tehes nii, ta oleks võind saada surma, kuid ta oleks teind liikumisvõimetuks minu või mu hobuse. Kuid see rumal pörkas kõrvale, nähes mind ootamas ning lendas mööda paremalt poolt. Kummardasin araablase kaela üle ja vajutasin oma mängumõõga ta külje sisse. See pidi olema peenike teras ja terav kui habemenuga, sest ma vaevalt tundsin tõuget, kuid siiski ta oli kolm tolli verine. Preislase hobune kihutas edasi ning alles saja meetri pärast ta vajus alla hobuselakale ning siis veeris üle hobuse kaela teele. Ma ise olin just ta hobuse kannul. See kõik sündis mõne minuti jooksul.

Kuulsin vihast kisa ja vandeid, kui preislased nägid oma surnud kaasvõitlejat ja naeratasin endamisi, mõeldes, et mis nad küll arvavad keisrist kui ratsamehest ja vehklejast. Vaatasin ette-

vaatlikult tagasi nagu ennegi ja nägin, et ükski preislasest ei peatund. Nende seltsimehe saatust ei tähendand midagi, võrreldes ülesande tähtsusega. Nad olid väsimatud ja kiired kui verekoerad. Kuid mina olin ees ja vapper araablane liikus ikka veel hästi. Arvasin, et olen pääsnud. Kuid just sel silmapilgul sattusin suurimasse hädaohtu. Tee jagunes kaheks ning ma valisin väiksema haru, sest see oli rohussem ja hobuse kabjale parem. Kujutelge mu ehmatus, kui ma sõitsin värvavast sisse ning korraga leidsin enda lautade ja taluhoonete ringis, kust ei olnud väljapääsu päale selle, kust ise sisse tulin! Ah, sõbrad, kui mu juuksed on hallid, kas ei ole olnud küllalt asju, et teha neid selleks?

Taganeda oli võimatu. Kuulsin preislase kabjamüdinat teel. Vaatasin ringi — ning loodus on annud mulle kiire silma, mis esimene tingimus sõdurile, kuid kõigepäält ratsaväe juhile. Lautade ja taluhoonete pikas reas oli sealaut. Ta eeskülg oli tehtud puulatidest, neli jalga kõrge, tagakülg kivine ja kõrgem kui eeskülg. Mis sääli taga oli, seda ma ei teadnud. Ees- ja tagakülje vahet ei olnud enam kui mõni meetri. See oli meeletu katse, kuid siiski pidin tegema ta. Iga silmapilguga kabjaplagin valjenes. Juhtisin araablase sealauda poole. Ta sai eeskülgest hästi üle ning kukkus esimeste jalgadega sea otsa ja vajus põlvili. Mina lendasin üle tagumise seina, kápuli pehmele lillepeenrale. Hobune oli ühel pool seina, ma ise teiselpool ning preislased juba päris kannul. Kuid ma olin ühe silmapilguga püsti ja haarasin rabeleva hobuse ratsutid. Ehitus oli lahtistest kividest, ning ma kiskusin mitu neist välja, et teha teed. Rebisin ratsutitest ja hüüdsin, kena loom kargas ning järgmisel hetkel ta oli minu juures ja minu jalg jalgraual.

Mul tuli julge mõte. Need preislased pääsid ainult ükshaaval üle sealauda, ning nende päätung ei ole kuigi tugev kui nad ei leia mingit teist teed. Miks ma ei peaks ootama ja tapma ükshaaval nad? See oli hää mõte. Nad pidid tundma, et Etienne Gerard ei ole mees,

kelle tagaajamine hädaohuta on. Mu käsi kobas mõõga järele, kuid võite kujutella mu tundeid, sõbrad, kui leidsin ainult tühja tupe. Ta kukkus välja kui hobune kargas üle sea. Millistest rumalaist juhustest oleneb meie saatus — siga üheloop ja Etienne Gerard teisel-pool! Kas võisin karata üle seina ja võtta mõõga? Võimatu! Preislased olid juba õues. Pöörsin araablase ümber ja otsustasin põgeneda.

Kuid hetkeks mulle näis, et olen hullemas lõksus kui enne. Olin taluaias, mille keskel kasvasid viljapuud, ning ümberringi lillepeenrad. Kõrge müür piiras tervet aeda. Kuid taipasin siiski, et pidi olema mingi sissekäik, sest iga külaline ei võinud ju hüpata üle sea-lauda. Sõitsin ümber aia. Nagu arvasingi, leidsin ukse, mille võti oli seespool. Astusin maha, keerasin luku lahti ja avasin ukse ning — kuus jalga minust eemal istus preislane hobuse seljas.

Ühe silmapilgu vaatasime üksteise otsa. Siis sulgesin ukse ja keerasin uuesti lukku. Ragin ja kisa kostsid teisest aia otsast. Taipasin, et üks mu vaenlastest katsus pääseda üle sea-lauda. Kuidas pääsin välja sest umbkotist? Oli selge, et mõned mehed sõitsid ringi ja mõned katsusid järgneda mulle. Oleks mul olnud mõök, ma oleksin koristanud teelt selle preislase sääli ukse taga, kuid välja tulla praegu tähendas lasta end tappa. Kuid kui ootan niikaua kuni keegi järgneb mulle üle sea-lauda, mis siis teha? Pidin tegutsema, et mitte hukkuda. Kuid sääraseil hetkil mu mõistus on tugev ja teod kiired. Vedades hobust järel, ma jooksin sada sammu eemale sest kohast, kus preislane vahti pidas. Sääli peatusin ja lükkasin mõned lahtised kivid müürlit alla. Samal momendil ruttasin tagasi ukse juure. Nagu ma ootasin, ta arvas, et kat-sun teha endale teed teises kohas, ning ma kuulsin kapju kaugenevat, et takis-tada mind. Vaatasin tagasi ukse juu-rest ning nägin rohelise mantliga rat-

sanikku, kelle teadsin olevat krahv Stei-ni — ta oli üle sea-lauda ja kihutas läbi aia. „Andke alla majesteed, andke alla!“ Ma lipsatasin läbi värava, kuid ei saanud aega teda lukustada teiselt poolt. Stein oli mu kannul ja ka teine mees oli juba tulemas. Kargasin hobuse selga ning jälle mu ees oli vaba heinamaa. Stein pidi hobuse seljast maha astuma, et avada uks, hobuse läbi tooma ja sadulasse kargama, enne kui ta võis jat-kata tagaajamist. Teda kartsin enam kui väravavahti, kelle hobune oli halb ja väsind. Kihutasin kõvasti miili, enne kui otsustasin tagasi vaadata, ning siis Stein oli laskekaugusel ning järgmine mees temast palju taga, kuna nägemise-piirkonnas oli veel kolm meest. Mu üheksa preislase kahanesid juba vastu-võetavaks hulgaks, kuid isegi üks oli palju sõjariistuta inimesele.

Mind üllatas, et terve pika kihuta-mise kestel, ma ei kohand meie põ-genejaid, kuid mõtlesin, et arvatavasti olin kaldund liig lääne poole nende teest ning et pidin pöörama rohkem idasse, kui tahtsin ühineda nendega. Kui ma ei tee nii, siis oli selge, et taga-ajajad, kui nad ise ei saavuta mind, pea-vad mind silmas niikaua, kui tulevad appi nende kaasvõitlejad põhja poolt. Vaadates ida poole, nägin kaugel tolmu-pilve, mis kattis hulga maad. See kind-lasti oli tee, mida mööda taganes meie õnnetu vägi. Kuid varsti nägin, et mõ-ned meie sõdureist olid rännand siia kõrvalistele teedele, sest korraga leidsin põllunurgalt hobuse ning tema kõrval le-bas peremees, hirmsasti haavatud ja nähtavasti surev prantsuse kūrassiir, selg vastu kraavikallast. Ma kargasin maha, haarasin ta pika, raske mõõga ja kihutasin edesi. Iialgi ma ei unusta vaese mehe nägu, kui ta vaatas mu otsa oma kustuva pilguga. Imestus, armas-tus, uhkus — kõik paistis ta kahvatust näost. Ta ütles midagi — kardan, need olid ta viimased sõnad — kuid mul ei olnud aega kuulata. (Järgneb.)

KIRJANDUSEST.

J. Parijõgi: Semendivabrik.

K. Korsen.

J. Parijõgi ei ole noorusmaalasile tundmatu nimi. Tema sulest ilmus läind aasta „Noorusmais“ mitugi juttu ja et need suuremale osale „Noorusmaa“ lugejale meeldisid, seda ei saa vist salata.

„Semendivabrikus“ leidub ka osa „Noorusmaas“ ilmunud jutte („Vargus“, „Vabrikutont“), samuti teisi samalaadilisi, mis ilmund muis ajakirjus („Aos“, „Loomingus“ j. m.).

Neis jutustusis kõik on rajatud lapse psühholoogiale ja fantaasiale. Jutustada ni jui laps — see kõige rohkem teebki need jutustused väärtuslikkudeks novellideks. Need ei ole tagasivaatavad memuaarid, mis nüüd vanemas eas kirja pandud juhtumisi kirjeldavad tõelise mälestusena, vaid mälestustest ülesehitatud kunstitöödena. Neid lugedes me ei küsi, kas see ka kõik õige on, ega usugi ka kõikide olukordade ja sündmuste tõelisust, vaid võime üksi väita, et see nii on ilus ja häa, sest see on nagu meie endi lapsepõlise ilma-vaate kajastus.

Kirjanik on osand jutustada siin tihti hari-likust asjast või sündmusest („Katkine kruus“, „Vanaema surm“) väga huvitavalt ja kaasakiskuvalt, aga siiski lihtselt. Er ti elavaks teevad aga iga jutustuse tabavad üksik-

asjade ja olukordade mainimised. Tihti on märgitud just koomilised momendid ja üksik- asjad parajal kohal, nii et tundub väga usu- tavana.

Sisule vastav on ka stiil, samuti igapäe- vane, lihtne ja lapselikult naiiv.

Laps tõesti räägib nii: „Seal laadal peab sedasi kõndima, hobune käekõrval, et siis tei- sed näevad, et hobune müüa“ (Isaga laadal, 49 lk.); „Meie kõik kartsime koledasti, sest siis läheb kõik meie küla, kopli kask ja kõik, mis on, puruks, vabrik läheb puruks ja kõik.“ (Viimnepäev, 93.) „Uss on ikka kole küll, muudkui susiseb ja limpsab keelt ja liigutab sedasi pead.“ (Tõel, 36.) Need on juhuslikud näited: Kui raamatut rohkem lugeda ja lehit- seda, silmitsedes sääljuures lauseid, siis mär- kad, et niisugused sõnad, nagu „sedasi“, „ikka“, „keagi“ ja „nüüd ma tean küll“, „ja kõik“ korduvad väga tihti, mis siiski ei tüüta, vaid pigemini elustavad.

Tervest kogust ilusamateks novellideks pean tegevusrikast „Pahandust“, laata ja lii- gutavat hobusemüüki kirjeldavat „Isaga laa- dal“ ja lõpuks veel võltsimatut tundenovelli „Vanaema surma“.

Noorile raadioharrastajale.

Käesolevast numbrist leiavad lugejad esi- mest korda raadionurga. Raadio on viimasel ajal seevõrra levind ja saand üldiseks tarvi- duseks, et noorusmaalasiltki alatasa tuleb toi- metusse kirju, milledes avaldatakse raadio- küsimuste käsitamise soovi meie ajakirjas.

Alguse teeme väikese detektoraparaadi valmistamise juhutusega. Sellele järgnevad teised aparateide skeemid, mis keerulisemad ja milledes kuulamisvõime suurem. Algas on tehtud kõige lihtsemast sammust, mis üldse võimalik.

Raadioaparaadi ülesseadmiseks ja kuula- miseks on vaja hankida luba. Loa annab koha- liku postiasutuse ülem, Tallinnas, Tartus ja Narvas aga telefonivõrgu ülem. Loa saami- seks antakse eelnimetatud asutustele 20-mar- galise tempelmargiga varustatud palve, kus tuleb tähendada aparateide süsteem, kasutamis-

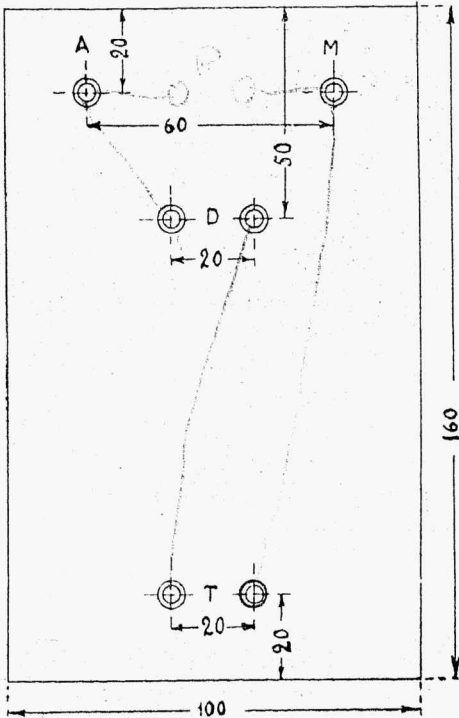
otstarve, kasutamiseviisi (s. o. kas aparatei soo- vitakse tarvitada isiklikuks, perekondlikuks otstarbeks või avalikuks demonstreerimiseks. Edesi tuleb teada anda loavõtja alaline aad- ress. Täisealise isiku soovivaldusel peab olema juures oma kirjutatud isikutunnistuse ärakiri, alaealiste soovivalduste juures täidab selle aset vastutaja isiku või asutuse allkiri.

Palvel peab olema kaasas aparateide proo- vimistunnistus. Proovimistunnistusi nõutakse l a m p a r a a t i d e l t, detektoraparaadid on sellest vabad. Maal ja alevites ei ole vaja mingisuguseid proovimistunnistusi. Proovimis- vabad on ka raamantenniga aparateid linnas.

Toimetus palub noorusmaalasi teatada oma töö tagajärgedest, õnnestumusist ja eba- õnnestumusist. Võimalust mööda katsutakse üldisema tähtsusega küsimusile vastates anda praktilisi näpunäiteid.

Lihne raadioaparaat.

Raadio on teind viimasel ajal hoogsaid edusamme. Ka meil Eestis on oma raadio-saatejaam, Tallinna ringhääling, mis tegutseb juba kaks kuud. Saatejaam võimaldab aparadiomanikele igapäev kella 6—9 muusikaliste ettekannete kuulmise ja päevauudiste varase kättesaamise.

1 joonis.

Loomulikult huvitab raadio kõiki noori. Toome siin lihtse ja odava raadioaparaadi valmistamise juhutuse. Aparadi ehitamine on võimalik koduste abinõudega ja eriline rõhk on pandud sellele, et ta tuleks võimalikult odav, annab aga siiski rahuldavaid tagajärgi kuulajatele 20—30 kilomeetrilises kauguses Tallinnast. Nõrgemini on kuulda saatejaam ka kaugemates kohtades.

Väljaspool Tallinnat tuleb kuulamiseks üles säada välisantenn. See koosneb 30—40 meetri pikkusest vasktraadist, mille kumbki ots varustatud kahe kuni nelja isolatoriga. Antenn tuleb paigutada võimalikult kõrgele, kinnitada ta otsad kas majakorstnate või kõrgete puude külge. Tallinnas ja ümbruskonnas võib tarvitada ka n. n. toaantenni. Selle pikkus on 20—30 meetrit ja ta tõmmatakse toas edasi-tagasi ühest seinast teise lae alla.

Antennitraadiks võib tarvitada isoleeritud või isoleerimata vasktraati. Välisantennist tuppa tulev traat peab muidugi olema iso-

leeritud, kuna muidu antenni püütud energia läheks mööda niiskeid seinu maasse.

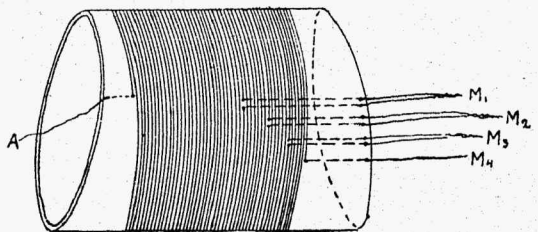
Antennile järgnev teine vajaline osa on n. n. maauhendus. See energia, mis antenn õhust kogub, peab pärast aparadi läbikäimist maasse jõudma. Linnades, kus olemas veevärk, on maauhenduse saamine lihtne, aparadi tuleb traat viia veetorni ja traadi metalline ots mähkida selle ümber. Maauhenduse loomiseks võib lihtne isoleerimata jäme traat seinu külge naelutatult kraanini viia.

Raskem on maauhenduse saamine veevärgita majas. Siin on vaja traat aknast lihtselt mööda seinu viia välja ja kinnitada või tinutada paari kuni kolme jala pikkuse raudora külge, mis tuleb pista „hää maa“ saamiseks võimalikult sügavasse maasse.

Kui antenn ja maauhendus valmis, siis on tervest sissesäädest tükk tööd tehtud ja võime asuda aparadi ehitamisele. Nagu öeldud, on meie aparadi säärane, mille valmistamine võimalik kõige väiksemate kuludega.

Osad, mis ise kerge vaevaga võime valmistada, on järgmised: 1. plaat, mille külge kinnitatud terve aparadi sisu, 2. pool, 3. kast. Teised osad, millede valmistamine kodusel teel kas raske või võimatu, tuleb osta raadiotarvete kauplusest: 1. puksid neljamillimeetrilise auguga. Neid läheb vaja kuus ja nad maksavad 10—12 marka tükk. 2. kristall-detektor, mis maksab 150—250 marka. 3. päätelefon, hind 600—1300 marka. 4. isoleeritud vasktraat, läbimõõduga 0,2—0,4 millimeetrit, pikkus 10—12 meetrit.

Plaadi jaoks võtke tükk kuiva lauda, niiske ei kõlba. Selle mõõdud on märgitud joonisel nr. 1. Laua paksus olgu 5—10 millimeetrit. Väga hästi võib selleks tarvitada kolme kuni neljakordist Lutheri vabriku viinerlauda. Laua puurime ostetud pukside mahutamiseks kuus auku kuuemillimeetrilise läbimõõduga. Aukude kohad on joonisel näidatud. Aukude ettemärkimine ei tohi sündida pliatsiga, sest pliatsijoon võib üksikute puk-

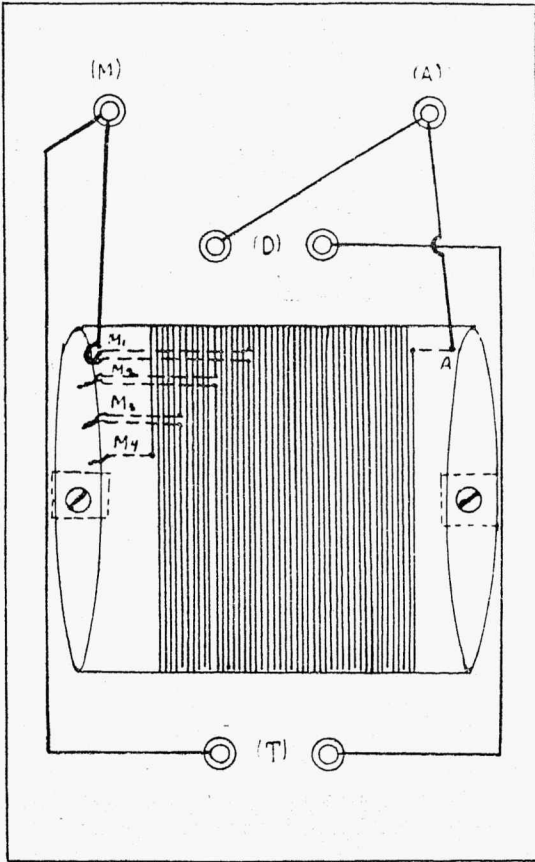

2 joonis.

side vahel anda elektriühenduse. Nüüd kinnitame puksid aukudesse. Aparadile ilusama ilme andmiseks võime plaadi peitsida ja kas lakeerida või poleerida.

Nüüd tuleb väga tähtsa osa — pooli — valmistamine. Selleks vajame papist rulli ja

3 joonis.

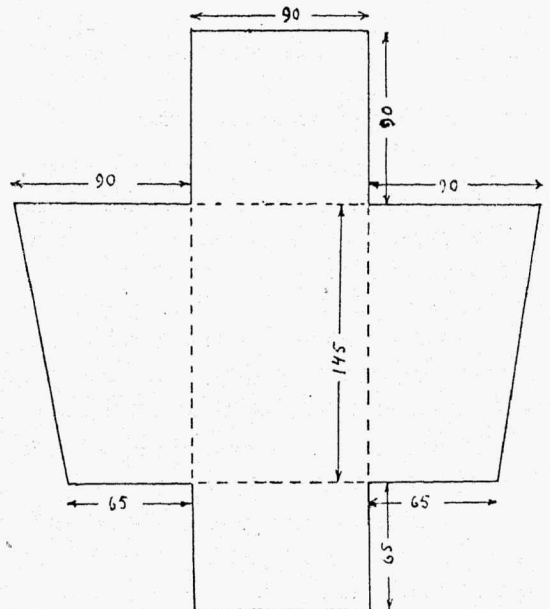
isoleeritud peent vasktraati. Papprull tuleb valmistada järgmisel moel. Vaja mähkida paksemat paberit umbes 60 mm. jämedusele ümmargusele kehale, näit. pudelile. Paberikihid tuleb kleepaine vahele samisel liita üheks massiks. Nõnda saame rulli, mille läbimõõt 65 mm. ja pikkus 80 mm. Kui papprull hästi kuivand, lõikame ta otsad poolviltu maha, nagu näitab teine joonis. See on vajaline selleks, et pärast oleks kergem pool kinnitada plaadi külge. Papprullile tuleb traat ümber mähkida. Et traat lahti ei hargneks, seks vaja pappi teha augukesed, nagu joonisel näidatud, neist tuleb traadi ots pista läbi. Pooli valmistamisel on kõige tähtsam traadikeerdude arv. Kahjuks ei saa seda täpselt ette ütelda, kui palju neid peab olema, see ripub antenni nõnda nimetatud mahtuvusest. Näiteks on välisantenni jaoks vaja vähem keerde, kui toaantennile. Samuti on keerdude arv rippuv papprulli ja traadi läbimõõdust. Rulli suurema läbimõõdu puhul tuleb keerde vähem ja traadi väiksema läbimõõdu puhul väheneb ka keerdude arv. Et valmistatud pool oleks töötamiskõlbuline, tuleb ta ehitada nõnda, et võiksime kasutada mitmesuguseid keerdude hulki. Algades punktist A mähime rullile 30 keerdu, tuues

siis traadi otsa M_1 väikeste aukude kaudu rulli teise otsa välja. Punktist M_1 algame mähkimise samas sihis, tõmmates traadi kõrvalolevatest väikestest aukudest läbi ja tehes 7—10 keerdu, tuleme punktist M_2 uuesti rulli otsa. Nõnda edesi kuni lõpuks M_4 punktis saame üldse 50—60 keerdu. Punkti M_1 väljatulevad kaks traad otsa tulevad isoleerivast korrast puhastada ja kokku keerda. Samuti ka punktides M_2 M_3 M_4 .

Valmistehtud pooli kinnitame väikeste kruvidega plaadi tahaküljele, nagu näha kolmandamal joonisel. Et mähkis ei puutuks plaati, asetame rulli ja plaadi vahele kruvide alla kas papi- või lauaticikesed, mis joonisel näidatud punktijoonega.

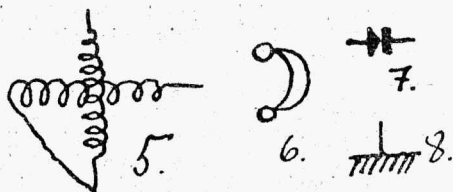
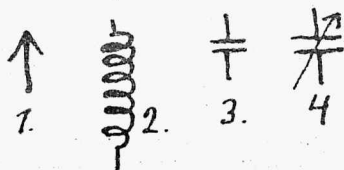
Nüüd asume n. n. skeemi tegemisele. Ühendame puksid ja traadiotsad omavahel järgmiselt: puksist A tõmbame vasktraadi D puksini. Teise D puksi ühendame T puksiga, nagu näitab joonis. Teise T puksi ühendame M puksiga. Pooli traadiotsa A ühendame puksi ga A. Puksi M ühendame pooliotsaga M_1 M_2 M_3 M_4 . Missugusega just, see selgub katseist. Kui olemas välisantenn, siis võib algada katseid punkt M_1 juurest, toaantenniga on kasulikum algada M_1 juurest.

Katseks pistame antennitraadi plaadi esiküljest puksi A ja maaühenduse traadi puksi M. Hää kontakti saamiseks tuleks traatide otsad varustada n. n. banaanidega (10 marka tükk). Puksidesse D asetatakse kristalldetektor ja T puksidesse telefon. Olgu katsetaja tähelepanu juhitud sellele, et kristalldetektor mitte igas kristalli ja nõela kokkupuutumispunktis ei võimalda kuulamist. Tuleb välja otsida kõige kohasem kristalli ja nõela kokkupuutumiskoht.

4 joonis.

On see kõik tehtud, siis võib katse teel kindlaks teha, missugune M_1 M_2 M_3 M_4 punktidest ühendatult M puksiga annab kõige pa-

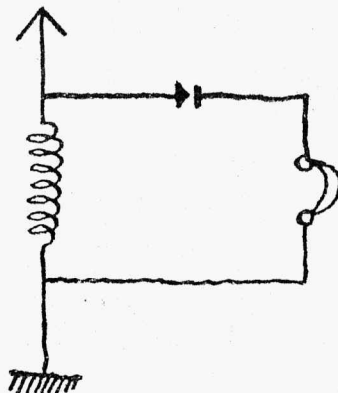
5 joonis.

rema tagajärje. Vabaks jäävad otsad käändakse rulli sisse, nõnda et nad üksteist ei puutu.

Nüüd tuleb ehitada kast, mille külge saaks kinnitada valmis monteeritud plaat, et vastuvõtteaparaadile anda viisakas väljanägemine. Kast tuleb ka ehitada vineerlauast või lihtsemini papist. Lõigake papist joonis neljandama järgi ristikujuuline tükk, keerake üksikud osad üles ja kleepige kokku. Et kast oleks kenam, võib ta nahkimitatsiooni-paberiga üle kleepida. Kastile kinnitage plaat külge ja aparaat on valmis.

Kirjeldatud aparaat on kõige lihtsem ja annab rahuldavad tagajärjed a mult proovitud antennil või teisel temataolisel.

Järgmistes numbrites anname veel mõned lihtsed aparaatide skeemid. Sellepärast oleks nooril raadioharrastajail vaja teada teoreetiliste skeemide märkide tähendusi, millede järgi võiks aparaadiehituse võtta ette iga skeemijoonise järgi. Märgid on joonisel nr. 5. 1 — antenn, 2 — induktioonpool (pool), 3 — kondensaator, 4 — pöörlev kondensaator, 5 — variomeeter, — 6 telefon, 7 — kristaldetektor, 8 — maa.

6 joonis.

Nende märkidega joonistatud meie aparaadi skeemi leiata kuuendamalt jooniselt.

VÕISTLUSI JA ÜLESANDEID.

2. ülesanne.

Majas kustus äkki elektrivalgus. Tuletikke ei olnud käepärast. Olin sunnitud minema tahatuppa neid otsima. Et pimeduses mitte pörgata mõnd asja vastu, sirutasin käed kaugele ette ja astusin nõnda edesi. Korruga lõin nina rängasti mingit asja vastu. Armas aeg! Mõtlesin kohe: nina on pikem kui käed!

Küsimus: Kas arvate sedasama? Mis asja vastu pörkas nina?

Lahendused saata toimetusse küünla-kuu 28. päevaks. Õieti lahendajaile loosime hää raamatu.

3. ülesanne.

389		373		387
		385		
383		397		381

Arvud 373—397 tulevad nõnda ruutudesse asetada, et iga loodis- ja kaalusjoone summa, samuti diagonaaljoonte oma, oleks 1925. Kergendusks on seitse arvu juba märgitud.

Lahendused saata toimetusse küünla-kuu 28. päevaks. Õieti lahendajaile loosime hää raamatu.

Mõlema ülesande lahendamisest võivad võtta osa „Noorusmaa“ esimese veerandaasta tellijad.

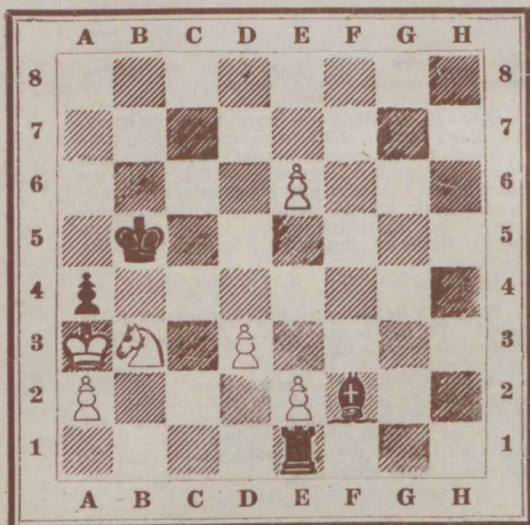
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Lõpumäng nr. 9.

Kokku säädnud Erich Laasi (Tallinnas).
„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K a3, R b3, E a2, d3, e2 ja e6.

Mustad: K b5, V e1, O f2, E a4.

Valged algavad. Mäng jääb viigi peale (remis). Selle lõpumängu lahendamine annab võistlusel kaks punkti.

Partii nr. 11.

Lipuettur kuningaetturi vastu.

Valged. Dadian.

Mustad. Prof. Duvrawa.

1. e2—e4,

d7—d6,

2. O f1—c4,

R b8—d7,

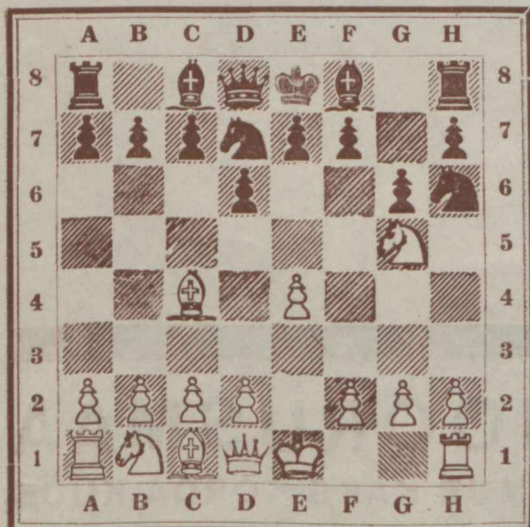
3. R g1—f3,

g7—g6,

4. R f3—g5,

R g8—h6.

Mustad.

Valged.

Seis peale 4. mustade sammu. Valged anavad kahe sammuga matt musta lipule.

Õiendus.

M. Villemsoni maleülesandes nr. 13 peab h5 rundul must ettur olema.

Kabe.

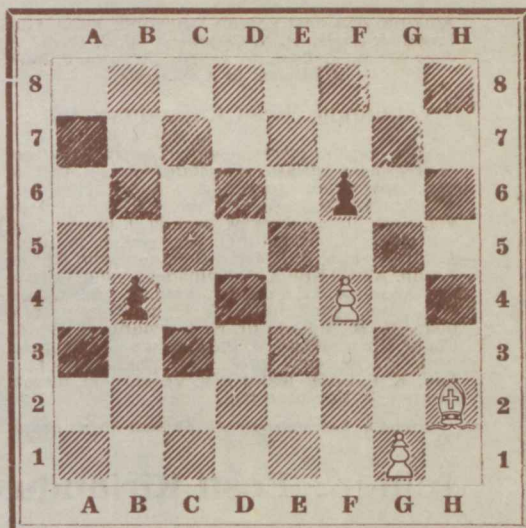
Toimetaja A. Burmeister.

Lõpumäng nr. 5.

Kokku säädnud Eugen Lagzdin (Tallinnas).

„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K b2, L f4 ja g1.

Mustad: L b4 ja f6.

Valged algavad ja võidavad.

Selle lõpumängu lahendamine annab võistlusel 4 punkti.

A. Burmeisteri lõpumängu nr. 4 lahendamine annab võistlusel 2 punkti.

Partii nr. 7.

Mängitud Tallinnas 21. nov. 1926. a.

Valged.

Mustad.

N. N.

E. Lagzdin.

1. e3—d4,

d6—e5,

2. f2—e3,

e7—d6,

3. e3—f4,

b6—c5,

4. d4 : b6,

a7 : c5,

5. d2—e3,

b8—a7 1),

6. c1—d2,

f6—g5,

7. c3—d4,

e5 : c3,

8. b2 : e6,

a7 : c5,

9. d2—c3,

d8—c7,

10. g3—h4,

e7—f6,

11. a1—b2,

c7—b6,

12. h2—g3,

b6—a5,

13. c3—d4 ? 2),

c5—b4 1,

14. a7 : e7,

f6 : d8,

15. h4 : f6,

g7 : a1 K.

Valged andsid alla.

Märkused.

1) Tarvilik kaitsekäik, sest valged ähvardasid 6. c3—d4, e5 : c3, 7. b2 : b6, a7 : c5, mille pärast valge partii palju parema seisukoha omandaks.

2) Vale käik, missugune toob kaotuse. Paremini oleks olnud 13. e3—d4, c5 : e3, 14. f4 : d2.

Tellimine 1927. a. pääle, on avatud

21. aastakäik **Eesti Kirjandus** 21. aastakäik

Aastas 12 numbrit, iga number 5—6 trükipoognat, piltidega.

Tegev ja vastutav toimetaja **J. V. Veski**.

Ajakirja sisu eest valvab toimkond, kuhu kuuluvad **J. Aavik, A. R. Cederberg, M. J. Eisen, A. Jürgestein, J. Köpp, O. Loorits, J. Luiga, J. Mark, J. Mägiste ja A. Saareste**.

Väljaandja **Eesti Kirjanduse Selts**.

Igas numbris pikemad kultuuriloolised kirjutused ja arvustused uuemate raamatute kohta.— 1925. ja 1926. aastal on kaastööd teinud: Mag. Joh. Aavik, prof. W. Anderson, mag. A. Anni, I. Aunver, prof. Stefan Csekey, prof. M. J. Eisen, dots. Villem Ernits, Ed. Hubel, dr. med. E. Jannsen, A. Jürgestein, prof. Lauri Kettunen, prof. Kaarle Krohn, Albert Kruus, A. Kruuserberg, mag. O. Loorits, dr. med. J. Luiga, dr. med. A. Lütts, dr. I. Manninen, prof. Julius Mark, mag. Julius Mägiste, C. H. Niigool, dr. H. Normann, D. Palgi, Elmar Päss, lektor V. Ridala, mag. J. Rumma, prof. A. Saareste, prof. E. N. Setälä, prof. O. Sild, K. E. Sõdi, lektor J. V. Veski, lekt. Elemér Vitányi, P. Voolaine jne.

Hinnata kaasanena: 1) Koidula kirjad omak-

selle 1873.—1886., I osa (8 poognat); 2) *Eesti raamatute üldnimestik* 1924. a. alates (järg).

«Eesti Kirjandus» on saand vajalisemaks ajakirjaks igale koolile ja raamatukohtule juba üksi viimase kaasanede pärast. Üldnimestikus tuuakse kõige tarvilikumad teated kõigi — ilma erandita — Eesti riigi piirides ilmud raamatute ja ajakirjade ja välismaail ilmud eesti raamatute kohta. Raamatukoogu täiendamine selle nimestiku järele on muutund nõnda üsna hõlpsaks.

Ajakirja võib tellida igas postiasutuses.

TELLIMISHIND: postiiga kätte saates 400 m. aastas, 200 mk. poolaastas. — Üksikuid numbreid müügiele ei lasia.

«Eesti Kirjanduse» aastakäigud I—XII (1906 kuni 1917) on müügil täiesti oisas. Saada on on veel piiratud arvul aastakäigud 1918—1924, à 360 mk. aastakäik (nahkkõites 520 mk.) ja 1925—1926, à 500 mk. aastakäik (nahkkõites 660 mk.). Üksikuid numbreid 1906. a. pääle à 40 mk.

Tellida: **Eesti Kirjanduse Selts** (Tartu, Riia tän. 34).

NOORUSMAA

ILMUB KAKS KORDA KUUS

Tellimishind aastas 400 mk., poolaastas 200 mk. Veerandaastas 100 mk.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU